

ročník 30
3/2022

září 2022

www.cmkpu.cz

pozemkové úpravy

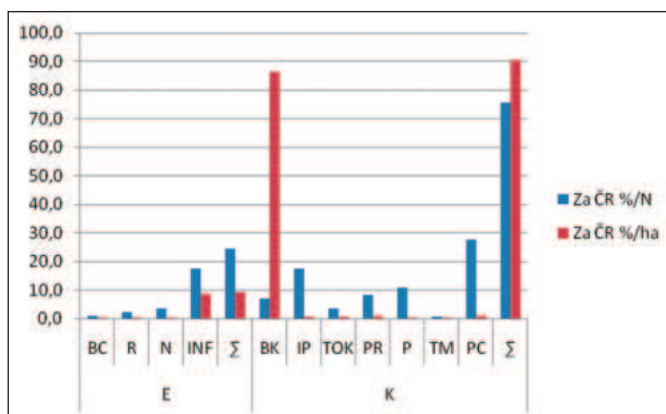
ČASOPIS PRO TVORBU A OCHRANU KRAJINY: TEORIE A PRAXE

Cyklotoulky po pozemkových úpravách 2022

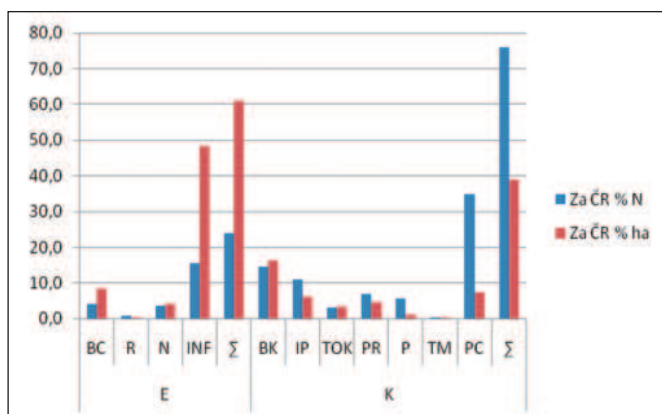

Podílové zastoupení v kategoriích ...

(Článek uvnitř čísla na str. 3)

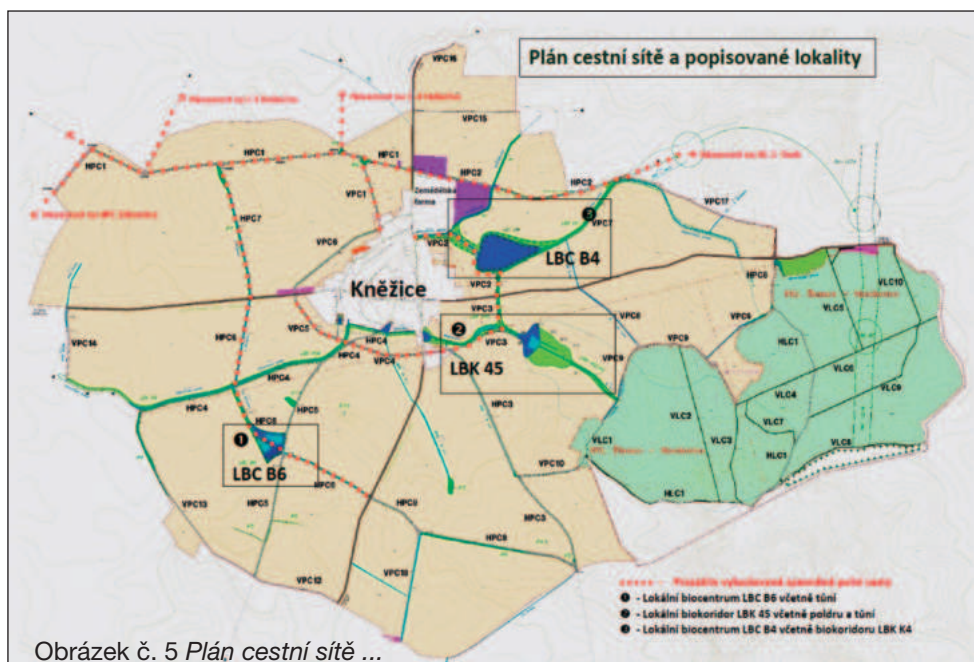
Obrázek č. 2 Podílové zastoupení kategorií projektovaných společných zařízení podle počtu a výměr (stav s₁)

Obrázek č. 3 Procentické zastoupení kategorií realizovaných společných zařízení podle počtu a výměr (stav s₂)

Cyklotoulky pro milovníky pozemkových ...

(Článek uvnitř čísla na str. 9)

Obrázek č. 5 Plán cestní sítě ...

Obrázek č. 6 Přenesení prvků PSZ ...

Obrázek č. 8 Jak se změnilo vlastnictví pozemků ...

Pozemkové úpravy

**ČESKOMORAVSKÁ KOMORA
PRO POZEMKOVÉ ÚPRAVY**

Novotného lávka 5 Tel.: 221 082 270
116 68 Praha 1 Fax: 222 222 155
E-mail: cmkpu@cmkpu.cz
www.cmkpu.cz

Září

2022

ISSN 1214-5815
MK ČR: E 19402

OBSAH

Str.

2. **Úvodní slovo**
Václav Alexandr Mazín, šéfredaktor časopisu
3. **Podílové zastoupení v kategoriích společných zařízení při komplexních pozemkových úpravách**
Ing. Václav Alexandr Mazín, Ph.D.
9. **Cyklotoulky pro milovníky pozemkových úprav 2022 v Kněžicích na Nymbursku**
Ing. Zdeněk Jahn, CSc., Ing. Jan Kusovský, komentář Ing. Václav Alexandr Mazín, Ph.D.
18. **Výstavba obtokového kanálu a záchytného příkopu v pozemkových úpravách na Nymbursku**
Ing. Zdeněk Jahn, CSc.
23. **Setkání členů ČMKPÚ s pracovníky SPÚ**
24. **Exkurze studentů FŽP ČZU v Praze na pobočce SPÚ v Nymburce**
Ing. Zdeněk Jahn, CSc., vedoucí pobočky Nymburk

Obálka str. 1 – Cyklotoulky 2022 ...
(fotodokumentace – článek na str. 9)

Obálka str. 2 – Podílové zastoupení ...
Cyklotoulky 2022 ...
(Fotodokumentace – článek na str. 3 a str. 9)

Obálka str. 3 – Cyklotoulky 2022 ...
(Fotodokumentace – článek na str. 9)

Obálka str. 4 – Cyklotoulky 2022 ...
(Fotodokumentace – článek na str. 9)

Specializovaný vědeckotechnický časopis pro projektování, realizaci a plánování v oboru pozemkových úprav a tvorby a ochrany krajiny.

Landscape design

A specialized scientific and technical journal dealing with land consolidation, creation and protection of landscape and related subjects.

Šéfredaktor: Ing. Václav A. MAZÍN, Ph.D.
E-mail: alexvenca@seznam.cz
GSM: +420 603 255 581

Redakční rada:

prof. Ing. Miroslav DUMBROVSKÝ, CSc.,
Ing. Zdeněk Jahn, CSc.
Ing. Kamil KAULICH,
doc. Ing. Martin NERUDA, Ph.D.,
Ing. Pavel NOVÁK, Ph.D.,
Ing. Jana PODHRÁZSKÁ, Ph.D.,
Ing. Michal POCHOP,
Ing. Mojmír PROCHÁZKA,
prof. Ing. Petr SKLENIČKA, CSc.,
Ing. Jaroslav TMĚJ,
prof. Ing. František TOMAN, CSc.,
Ing. Jan VOPRAVIL, Ph.D.

Vydává Českomoravská komora pro pozemkové úpravy, Novotného lávka 5, 116 68 Praha 1, www.cmkpu.cz.
ISSN: 1214-5815, Registrace MK ČR: E 19402.

Vychází čtyřikrát ročně. Celoroční předplatné je 600,- Kč.
Cena je konečná – vydavatel není plátcem DPH.

Objednávky předplatného a reklamace dodávky časopisu
cmkpu@cmkpu.cz.

Objednávku inzerce zasílejte elektronicky na
alexvenca@seznam.cz.

Sazba a tisk:

TEMPO PRESS, Kladenská 140, 258 12 Úhonic.
Tel.: 776 498 055, E-mail: tpress@centrum.cz.

Vybrané příspěvky jsou recenzovány.
Za obsah rubrikových příspěvků odpovídají autoři.
Názory autorů příspěvků nemusí vyjadřovat postoje a stanoviska redakce.

Neprošlo jazykovou korekturou.

Neoznačené fotografie – archiv redakce.

Redakce vítá pozitivní a konstruktivně laděné komentáře i kritické připomínky a názory. Rozsah diskusního příspěvku by neměl přesáhnout 2 normostrany.

Pokyny autorům pro publikaci příspěvků na www.cmkpu.cz.
Časopis vychází od roku 1992.

Časopis Pozemkové úpravy v barvě najdete na stránkách ČMKPÚ.

Vzpomínka na kolegu

Za RNDr. Josefem Hejnákem, CSc.

Ve věku 84 let nás dne 26. 6. 2022 opustil vodohospodářský a hydrogeologický špičkový odborník a člověk se zlatým srdcem RNDr. Josef Hejnák, CSc.

Vystudoval Přírodovědnou fakultu Karlovy univerzity, obor geologie, kde v roce 1986 obhájil titul CSc. Od promoce až do roku 1992 pracoval ve Státní meliorační správě (později Zemědělské vodohospodářské správě). Ve své profesní činnosti se věnoval hydrogeologickým aspektům vodohospodářských staveb. Svým přístupem a charakterovými vlastnostmi si získal značnou oblibu u spolupracovníků. V předlistopadovém období neskrýval svoji nespokojenost s nedemokratickým režimem, čímž byl eliminován jeho karierní postup. Přesto ve své profesi dominoval a sebevzdělával se.

Po listopadovém převratu navrhoval zásadní změny v organizaci, kde působil, Státní meliorační správě a v roce 1990 byl jmenován jejím generálním ředitelem. Vývoj politických událostí (zejména negativní pohled některých vrcholných politiků) mu neumožnil naplnit jeho záměry změn v této organizaci a v průběhu konce roku 1991 ji opustil. V roce 1992 založil vlastní firmu HAG – Agrogeologie Hejnák, ve které jako jednatel působil až do roku 2018. Zejména se zabýval geologickým mapováním a průzkumy pro výstavbu a obnovu malých vodních nádrží, revitalizace toků a vodárenské zásobování.

Po listopadovém převratu navrhoval zásadní změny v organizaci, kde působil, Státní meliorační správě a v roce 1990 byl jmenován jejím generálním ředitelem. Vývoj politických událostí (zejména negativní pohled některých vrcholných politiků) mu neumožnil naplnit jeho záměry změn v této organizaci a v průběhu konce roku 1991 ji opustil. V roce 1992 založil vlastní firmu HAG – Agrogeologie Hejnák, ve které jako jednatel působil až do roku 2018. Zejména se zabýval geologickým mapováním a průzkumy pro výstavbu a obnovu malých vodních nádrží, revitalizace toků a vodárenské zásobování.

RNDr. Josef Hejnák, CSc., se angažoval v řadě odborných organizací, byl členem České asociace hydrogeologů, České asociace inženýrských geologů, Pedologické společnosti, České společnosti krajinných inženýrů, vystoupil na desítkách seminářů a konferencí, byl autorem odborných publikací a odborné literatury.

V soukromém životě se zabýval malováním a historií. Dokázal vydat na vlastní náklad publikace s tematikou zničení zemědělského podnikání po roce 1948, kde vycházel z osobních zkušeností, které potkaly jeho rodinu. Ve všech jeho publikacích zazníval vztah k české zemi, láska k lidem žijícím v zemědělské krajině. Formou kronik sestavil a vydal několik historických spisů o rodném Pojizeří.

Stejně tak, jako se intenzivně a naplno věnoval svým pracovním činnostem, se věnoval své rodině, s manželkou Marií vychoval dva syny.

Čest jeho památce. Za všechny spolupracovníky, kolegy, přátele

Jiří Hrabák, Karel Vrána

❖ ❖ ❖

Vzpomínka na Pepíka Hejnáka

S kolegou Hejnákem jsem se seznámil po roce 1991, jako hydrogeologem, který spolupracoval s Výzkumným ústavem meliorací a ochrany půdy v Praze při výzkumu odtoku vody z malých povodí a ochraně kvality podzemních vod. Přišel tehdy s teorií využití údajů o bonitovaných půdněekologických jednotkách pro popis pohybu podzemních vod v zónách, které rozdělil do třech kategorií. Infiltrační, transportní a akumulací. Tato metoda byla použitelná především v podmínkách českého

krystalinika vrchovin a pahorkatin. Až později jsem pochopil, že tím předběhl dobu a přesto, že se jeho členění hlavních půdních jednotek do třech kategorií pohybu podzemních vod na zemědělském půdním fondu dostalo do oficiální metodiky pozemkových úprav Ministerstva zemědělství ČR v roce 1994, po nějaké době z metodiky zmizelo.

I já jsem předběhl dobu a po roce 1992 jsem jako vedoucí pozemkového úřadu zadal několik vodohospodářských studií u kolegy Hejnáka, jako podklad pro přípravu a zadání komplexních pozemkových úprav. Byl jsem za to kárán, že je to zbytečné a této spolupráce jsem musel zanechat. Až po roce 2013 se Státní pozemkový úřad vrátil k zadávání studií odtokových poměrů, a i já jsem se mohl vrátit k této nezbytné přípravě podkladů pro řádné zadávání pozemkových úprav.

Rozumím tomu, že hydrologie je předmět, který se po roce 1989 stal Popelkou, ale na druhé straně to, co bylo vloženo do vzdělání agronomů na Zemědělské univerzitě a zaměstnanců pozemkových úřadů při školení věnované pedologii a pozemkovým úpravám do roku 2013 mohlo být využito při akceptování jednoduché metody Hejnáka účinněji. Uzká souvislost využívání zemědělské půdy, ochrany půdy a vody, s hydrogeologií, je přeci evidentní. Nebo ne?

Hejnák byl autorem řady metodických pomůcek a učebních textů jako byl například Geologické podklady pro krajinnotvorné programy 2004 vydané Ministerstvem životního prostředí ČR, ISBN 80-7212-321-1. Přistupoval ke zpracování textů vždy s pedagogickou erudicí, která zahrnovala jak víceoborový, komplexní pohled, tak podrobnou metodiku geologických průzkumů a navrhování krajinnotvorných opatření. Byl jeden z mála odborníků, kteří se na krajinu byli schopni dívat mezirezortním pohledem se snahou o racionální a reálnou nápravu chyb z minulého období socialismu i s prorockým pohledem na nebezpečí klimatické změny. Ale měl také nadhled a znalosti z o půlstoletí perzekuce selského stavu, které vepsal do publikace Rozkulačeno vydané při příležitosti výstavy v Národním zemědělském muzeu v Praze v roce 2017.

Také spolupracoval s ČMKPÚ při školení a seminářích věnovaných geologickým průzkumům a jejich zadávání při projektování vodohospodářských staveb. V roce 2017 nám posloužil přednáškou naposledy. Jako soudní znalec jsem s ním pak spolupracoval při přípravě a zadání projektů malých vodních nádrží a vždy jsem se dozvěděl něco nového z geologie a hydrogeologie.

Před rokem mi dal flešku s jeho články a knihami. Abych jí využil, třeba pro výuku na univerzitě, nebo do našeho časopisu. A tak Hejnáku činím. Přechtěte si, jak poutavě psal o svém oboru.

V. A. Mazín

Hydrogeologie se zabývá tvorbou, oběhem a vytvářením zásob podzemních vod v horninovém prostředí. Podzemní vodou je v tomto případě voda v kapalném skupenství, akumulovaná a pohybující se v horninovém prostředí pod vlivem gravitačních sil. Podmínky tvorby a oběhu podzemních vod jsou dány geologickou stavbou území. Základní jednotkou, ve které se vytvářejí zásoby podzemní vody je hydrogeologická struktura. V některých přírodních podmínkách rozlišuje regionální hydrogeologie také hydrogeologický masiv a hydrogeologickou pánev. Hydrogeologie zkoumá původ podzemních vod, podmínky výskytu, zákony pohybu, jejich režim, fyzikální mechanické a chemické vlastnosti podzemních vod, jejich vzájemné působení s horninou, vztah k atmosférickým srážkám a povrchovým vodám a jejich hospodářský význam.

Podílové zastoupení v kategoriích společných zařízení při komplexních pozemkových úpravách

Václav Alexandr Mazín

1. ANOTACE

Hlavním strategickým cílem agroenvironmentální politiky Evropské unie je zvýšení kvality života na venkově (nařízení rady č. 1698/2005). Jedním z opatření této společné politiky jsou pozemkové úpravy, jejichž hlavním cílem je obnovení kulturněhistorických hodnot venkova a tvorba krajiny. Zlepšení struktury krajiny pomocí realizace společných zařízení při komplexních pozemkových úpravách lze považovat za indikátor řízených změn agroenvironmentální politiky a realizační síly těchto opatření.

Po necelých dvaceti letech procesu pozemkových úprav v České republice je možné vyhodnotit trendy jak v projektování společných zařízení, tak v jejich realizaci. Z hlediska zlepšení struktury krajiny je důležité vědět, jaké kategorie společných zařízení převažují a jakou změnu vyvolá pozemková úprava ve způsobu využívání krajiny. Aby bylo možné zachytit tyto vývojové trendy v kvalitě realizace společných zařízení, bylo pomocí systémové teorie strategického plánování pozemkových úprav vyhodnoceno 63 pozemkových úprav, a to za účelem zjištění podílového zastoupení jednotlivých kategorií společných zařízení.

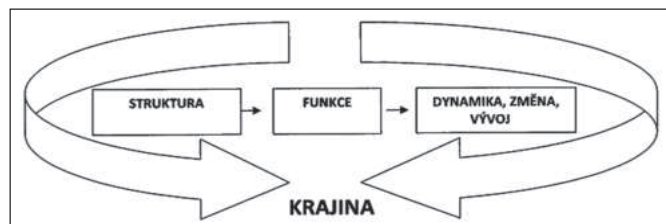
2. KLÍČOVÁ SLOVA

Komplexní pozemková úprava, kategorie společných zařízení, změna struktury krajiny, etapy pozemkové úpravy

3. ÚVOD A REŠERŠE

Hlavním cílem současných pozemkových úprav v podmínkách zjednodušené až degradované krajiny České republiky je změna struktury krajiny fragmentací matrix velkých bloků orné půdy pomocí vložených enkláv a koridorů. Enklávy a koridory pak jsou ve skutečnosti navržená „společná zařízení“, vzniklá pozemkovou úpravou (Mazín, 2007). Tyto základní skladebné části struktury krajiny jsou různých kategorií a různé kvality z hlediska krajinotvorby a ekologické stability území.

Pro hodnocení dynamiky struktury krajiny v souvislosti s pozemkovými úpravami je nezbytné využít teorii krajinné ekologie. Struktura krajiny je totiž jedním z nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících biodiverzitu jako základní ukazatel ekologické hodnoty krajiny (Sklenička, 2003). Jakákoliv změna v krajině struktuře (v prostoru i v čase) mění způsob krajininných procesů, ovlivňuje průchodnost a obytnost krajiny, mění její vlastnosti a charakteristiky, včetně vodního režimu a ekologické stability (Forman, Gordon, 1993).

Obrázek č. 1 Dynamika změn struktury krajiny

Společná zařízení jako pojem v podmínkách České republiky jsou technická, půdoochranná, vodohospodářská a biologická opatření investičního nebo neinvestičního cha-

rakteru, kterými se realizují veřejné zájmy v rámci prováděných pozemkových úprav (Mazín, 2007). Konkrétně se jedná podle zákona č. 139/2002 Sb. „o pozemkových úpravách“: opatření k zpřístupnění pozemků, protierozní opatření, opatření k ochraně a tvorbě krajiny. Společná zařízení nejsou technologické a agronomické postupy při obhospodařování půdy (Mazín, 2007).

Samostatný okruh problematiky v rámci procesu pozemkových úprav zaujímá míra realizace všech navržených zařízení a opatření. I když státy Evropské unie mají mít pozemkové úpravy v národním strategickém dokumentu rozvoje venkova jako součást Evropského zemědělského fondu a podle Nařízení rady č. 1698/2005 „o podpoře pro rozvoj venkova“, jsou přístupy jednotlivých států k realizaci pozemkových úprav různé. Důvodem je těžko uchopitelný sociálně kulturní a politickoeconomický rozměr, který závisí na regionální politice rozvoje, úrovni partnerského prostředí státní správy a samosprávy a v neposlední řadě místní komunity obyvatel venkova, vlastníků a občanů.

Při sestavování strategie integrovaných ekologických a rozvojových konceptů je nutné zohlednit socio-economický systém (Pfadenhauer, 1992). Větší míře realizace brání nedostatek vědomostí zúčastněných na všech úrovních a místní autority neví o výhodách pozemkových úprav (Mouritsen, 2002). Přitom tento nástroj agroenvironmentální politiky, zlepšující krajinu, je vedle kompenzačních podpor zemědělcům jediný způsob pozitivních změn. Zkušenosti z akčního plánu 1998 – 2002 v Holandsku přitom dokazují, že subsidiární metody selhávají. Potenciál lidských zdrojů pro úspěšnou realizaci pozemkových úprav v České republice je ve srovnání s jinými státy vysoký, a to nejen počtem úředníků, ale i výkonem soukromých firem. Je nutné bohužel konstatovat, že nejsou k dispozici statistické údaje jako zpětná vazba, které by jednoznačně potvrdily tyto předpoklady (Mazín, 2007).

Vedle dosahované kvantitativní míry realizace navržených společných zařízení hraje důležitou roli podílové zastoupení jednotlivých kategorií těchto opatření, od kterého je možné odvodit kvalitu pozemkových úprav z hlediska zlepšení krajininného prostoru.

Cílem tohoto článku je zjistit vývojové trendy projekční a realizační etapy komplexních pozemkových úprav z hlediska podílového zastoupení jednotlivých skupin opatření a kategorií společných zařízení a jejich předpokládaný vliv na změnu struktury krajiny.

4. MATERIÁL A METODY

Vzhledem k absenci standardizované stupnice nebo katalogu společných zařízení bylo nejprve nutné provést vyhodnocení výsledků komplexních pozemkových úprav na studijních plochách. Teprve po sestavení kategorizační stupnice společných zařízení pak byla zvolena metoda práce a proveden plošný sběr dat ve vybraných 63 komplexních pozemkových úpravách v rámci České republiky.

4.1. Charakteristika studijních ploch

Při výběru studijních ploch se vycházelo z faktu, že nejrozšířenějším typem geomorfologického, půdního a klimatického regionu České republiky je mírně zvlněná, vyšší

pahorkatina s půdním pokryvem tvořeným převážně kambizeměmi v mírně teplém a mírně vlhkém klimatickém regionu (Kozák, 2009).

Dalším kritériem pro výběr studijních ploch bylo to, aby projektovaná společná zařízení byla realizována v krajině, kde je, respektive byla, narušena struktura krajiny necitlivými zásahy v minulosti, a je tedy v tomto území vysoká potřeba rekonstrukce enkláv a koridorů, které tvoří skladebné části struktury krajiny. Proto byly vybrány dvě studijní plochy, a to Olešná u Nezvěstic a Milínov. V obou studijních plochách došlo v období 60. – 80. let minulého století k ro-

zorání trvalých travních porostů a likvidaci mezí, úvozů, remízků a všech polních cest. Struktura krajiny tak byla zredukovaná do podoby monolitu zorněné půdy různých hydrogeomorfologických vlastností (údaj BPEJ). Prokazatelně se zde před realizací společných zařízení vyskytovaly projevy plošné až rýhové eroze, které snížily mocnost půdy v některých místech až o 30 cm. V níže položených částech povodí pak docházelo pravidelně k povodňovým škodám na zastavěné části obce (informace místních znalců).

Tyto studijní plochy jako modelová území komplexních pozemkových úprav mají následující charakteristiky:

Tabulka č. 1 Charakteristiky studijních ploch a parametry skladebných částí struktury krajiny před a po komplexní pozemkové úpravě

Charakteristický znak	Studijní plocha	
	Olešná u Nezvěstic	Milínov
Geomorfologická jednotka	Plzeňská pahorkatina	Švihovská pahorkatina
Geomorfologický region	mírně zvlněná vyšší pahorkatina	mírně zvlněná vyšší pahorkatina
Klimatický region	mírně teplý, mírně vlhký	mírně teplý, mírně vlhký
Půdní region	oglejené kambizemě	oglejené kambizemě
Výměra obvodu KPÚ	112,7 ha	294,5 ha
Zornění před KPÚ	81,6%	81,1%
Erozní ohroženost před KPÚ	0,7 – 0,9 velmi silná až extrémní	0,5 – 0,8 velmi silná
Koeficient ekol. stability před KPÚ	0,19 velmi nízký	0,20 velmi nízký
Počet a druhy enkláv před KPÚ (stav s_0) a realizace (stav s_2)	BC 0	0
	R 0	6+2
	INF 0+1	0+1
	S 0+1	0
	Σ 0+2	6+3
Počet a druh koridorů před KPÚ (stav s_0) a realizace (stav s_2)	BK 1+2	0
	TOK 1	1
	IP 1+3	2+1
	TM 0	0+2
	PR 0+5	0+1
	P 0+2	0
	PC 0+3	4+2
	Σ 3+15	7+8
Celkové zvýšení počtu skladebných částí krajinné struktury	o 17	o 11
Zvýšený podíl trvalých porostů matrice	o 17,2%	o 47,0%
Dosažená míra realizace	100%	82%

Vysvětlivky:

BC – lokální biocentrum územního systému ekologické stability (ÚSES), **R** – remízek dřevin, **INF** – zatravněná plocha infiltračně zranitelné půdy, **S** – maloplošný sad, **BK** – lokální biokoridor územního systému ekologické stability, **TOK** – přírodní nebo umělý tok, **IP** – interakční prvek liniového tvaru (stromořadí, doprovodné dřeviny apod.), **TM** – technická mez s protierozní funkcí, **PR** – zatravnění zasakovací pásy a průlehy, **P** – záchytné příkopy, **PC** – polní cesty s doprovodnými dřevinami, s_0 – stav před pozemkovou úpravou, s_2 – stav po pozemkové úpravě (realizace společných zařízení).

4.2. Materiál

Pro sběr dat bylo využito 63 komplexních pozemkových úprav, které se nacházejí v 7 krajích České republiky (NUTS III) a 17 okresech (NUTS IV). Z hlediska statistiky se jedná o náhodný výběr z množiny 914 komplexních pozemkových úprav zapsaných v katastru nemovitostí v České republice za období 1994 – 2009. Přesto jsou ve vyhodnocené řadě zastoupeny geomorfologicky různá území České republiky od nížin přes vysočiny až po hornatiny.

Tabulka č. 2 Přehled hodnocených komplexních pozemkových úprav podle územně správních jednotek a doby provedení

Kraj (NUTS III)	Okres (NUTS IV)	n KPÚ/ Výměra KPÚ (P/V)	Období zpracování projektu	Období realizace SZ	Základní typ georeliéfu
Ústecký	Louny	2/1062	2003 – 2006	0	nížiny
Středočeský	Mělník	1/404	2001 – 2004	0	
	Kutná Hora	2/538	1994 – 2006	2006 – 2008	
Jihomoravský	Břeclav	3/5841	2000 – 2003	0	
	Hodonín	3/1218	1995 – 2003	2005 – 2008	
	Znojmo	1/1117	2007 – 2009	0	
Plzeňský	Plzeň – město	1/55	1999 – 2002	2002 – 2003	
Σ 4	7	13/10235			
Středočeský	Kutná Hora	1/399	2003 – 2006	2006	vysočiny
	Příbram	1/329	2003 – 2006	0	
Plzeňský	Domažlice	7/3010	1994 – 2000	2003 – 2006	
	Plzeň – jih	16/5907	1993 – 2006	1994 – 2008	
	Plzeň – sever	8/2978	2002 – 2005	2007	
	Plzeň – město	1/113	1991 – 1994	0	
	Rokycany	5/1287	1994 – 1998	2002 – 2006	
	Klatovy	5/1808	2003 – 2008		
	Tachov	1/708	2006 – 2009		
Zlínský	Uh. Hradiště	2/1877	2007 – 2009		hornatiny
Σ 3	10	47/17946			
Liberecký	Trutnov	1/616	2007 – 2008	0	
Plzeňský	Klatovy	1/631	2005 – 2008	0	
Karlovarský	Sokolov	1/508	2004 – 2007	0	hornatiny
Σ 3	3	3/1737			
Celkem za ČR 7	17	63/29919	1994 – 2009	1994 – 2008	

NUTS III – kraj; NUTS IV – okres; KPÚ – komplexní pozemková úprava; SZ – společné zařízení pozemkové úpravy; n – počet KPÚ; V – výměra KPÚ (ha).

4.3. Podklady

Základním podkladem pro sběr dat etapy E2 (viz kap. 4.4.) byly plány společných zařízení, a to především přehledy společných zařízení, které byly navrženy nově. V tomto podkladu jsou uvedeny kategorie projektovaných společných zařízení a jejich výměra (ha). Pro sběr dat etapy E3 (viz kap. 4.4.), tedy realizovaných společných zařízení, která byla projektována v etapě E2 není žádný oficiální podklad. Údaje databáze Ústředního pozemkového úřadu PÚCHAR Ministerstva zemědělství ČR nejsou z hlediska této práce podrobněji tak, aby je mohlo být využito v souvislosti se změnou struktury krajiny. Proto bylo nutné využít přímo konzultace s komisaři pozemkových úřadů, kteří práce na konkrétní pozemkové úpravě koordinují. Některé pozemkové úpravy byly vyhodnoceny přímo ze znalosti terénu, průběhu pozemkových úprav a zvláštních evidencí pozemkových úřadů.

4.4. Metody

Základní metodický přístup vychází ze systémové teorie a strategického plánování, které jsou pro komplexní pozemkové úpravy typické. Strategické plánování nachází svou podstatu ve všeobecných zásadách k novému utváření území pozemkových úprav (zásady nového uspořádání). Tento elaborát plánu sestává z mapové a textové části. Plán obsahuje zásady plánování k jednotlivým odborným disciplinám.

Centrální postavení přitom zaujímají zásady pro rozvoj krajiny (Hoisl, 1992).

Pro plánování pozemkových úprav je nezbytné jejich fázování (rozdělení do etap) v rámci celé plánovací procedury (Van Dijk, 2002). Zcela zásadní poznatek v zobecněném postupu plánování pozemkových úprav pro podmínky ČR je v jejich rozdělení do etap, subetap (fází) a metodických kroků s různými charakteristikami činností. Tato systémová teorie stále v metodologii pozemkových úprav ČR chybí. Kompletní etapizací metodického postupu od programové až po bilanční činnost, která má chronologii etap, subetap a jednotlivých metodických kroků, obsahuje „Generální metodika komplexních pozemkových úprav – Mazín, Kvítek, Váchal (2007).

Na základě těchto zahraničních i tuzemských zkušeností byla zvolena metoda, která vystihuje proces komplexní pozemkové úpravy jako otevřený řetězec etap (Zlatník, 1973), a to:

$$E_1 \rightarrow E_2 \rightarrow E_3 \rightarrow E_4 - x$$

- E_1 – výchozí stav v terénu
- E_2 – projekční stav plánu společných zařízení
- E_3 – momentální stav realizace společných zařízení
- $E_4 - x$ – budoucí stav následující realizace a úspěchu

Pro tyto etapy otevřeného řetězce procesu komplexních pozemkových úprav byly pořízeny podle otestované kategorizační stupnice data na 63 komplexních pozemkových úpravách.

5. VÝSLEDKY A DISKUSE

Nejprve byla metoda a kategorizační stupnice otestována na studijních plochách a pak byla provedena syntéza plošného sběru dat.

5.1. Testování kategorizační stupnice na studijních plochách

Předem je třeba uvést, že kategorizační stupnice společných zařízení byla navržena tak, aby zachytila dynamiku změny struktury krajiny, a to především skladebných částí enkláv a koridorů. Zvýšení počtu a výměry těchto skladebných částí struktury krajiny v rámci matrice zemědělské čás-

ti krajiny je kvantitativní ukazatel, ale dalším klíčovým parametrem je kvalita (kategorie) společného zařízení z hlediska pozitivní změny struktury krajiny.

Je zřejmé, že z hlediska ekologické stability krajiny má větší význam a efekt biokoridor oproti polní cestě se stromořadím. Kategorizační stupnice není z výše uvedených důvodů vyčerpávající a komplexní z hlediska všech typů, druhů a kategorií společných zařízení, ale přesto obsahuje čtyři základní skupiny opatření tak, jak uvádí zák. č. 139/2002 Sb. „o pozemkových úpravách“, a to opatření ke zpřístupnění pozemků, protierozní opatření a opatření pro ochranu půdy, vodohospodářská opatření a opatření k ochraně a tvorbě životního prostředí (zvýšení ekologické stability).

Tabulka č. 3 Sledované kategorie enkláv a koridorů jako doplňující a vedlejší parametry

Skladebná část krajinné struktury	Kategorie společného zařízení		Měrná jednotka
enklávy	biocentra ÚSES nebo maloplošný sad	BC, S	počet/ha
	remízy a mokřady mimo ÚSES	R	počet/ha
	malé vodní nádrže mimo ÚSES	N	počet/ha
	Plošné protierozní zatravnění nebo zatravněné zranitelné půdy (infiltrační zóny)	INF	počet/ha
koridory	biokoridorový ÚSES	BK	počet/ha
	interakční prvky, drobné linie, stromořadí mimo ÚSES	IP	
	malé toky a kanály mimo ÚSES (revitalizace)	TOK	počet/ha
	průlehy a zasakovací pásy (zatravnění nebo zalesnění)	PR	počet/ha
	drobné příkopy (svodné a záchytné)	P	počet/ha
	technické meze (zemní práce)	TM	
	polní cesty s doprovodnou zelení	PC	počet/ha

Na základě této kategorizační stupnice byly vyhodnoceny sledované parametry struktury krajiny v podobě kategorií společných zařízení, jejich počtu a výměr.

Tabulka č. 4 Syntéza dynamiky změn struktury krajiny podle druhů společných zařízení v rámci studijních ploch Olešná a Milínov

Studijní KPÚ	Celková výměra matrice (ha)	Sledované parametry struktury krajiny v čase $s_0 - s_2$					
		Enklávy			Koridory		
		s_0	s_1	s_2	s_0	s_1	s_2
		N/ha	N/ha	N/ha	N/ha	N/ha	N/ha
Olešná		0/0	15/0,7	15/0,7	1BK/0,8	3BK/1,7	3BK/1,7
			1INF/2,2	1INF/2,2	1TOK/0,9	1TOK/0,9	1TOK/0,9
					1IP/0,4	4IP/2,2	4IP/2,2
						5PR/10,0	5PR/10,0
						2P/0,4	2P/0,4
						3PC/0,9	3PC/0,9
Σ Olešná	112,7	0	2	2	3	18	18
		0	2,9	2,9	2,1	16,1	16,1
Milínov		R6/10,2	R9/39,8	R8/39,3	2IP/0,6	3IP/1,3	3IP/0,8
			1INF/3,0	1INF/3,0	1TOK/0,1	1TOK/3,6	1TOK/0,1
					4PC/2,0	6PC/4,7	6PC/4,7
						2TM/1,0	2TM/1,0
						1PR/0,4	1PR/0,8
						1BK/3,2	0BK/0,8

Σ Milínov	294,5	6	10	9	7	15	13
		10,2	42,8	42,3	2,7	14,2	7,4
Σ studijní KPÚ	407,2	6	12	11	10	33	31
		10,2	45,7	45,2	4,8	30,8	23,5

*zvýšení podílu TTP bylo způsobeno zatravněním hospodářů nad rámec KPÚ

S – maloplošný sad

R – remízek kruhového tvaru

IP – liniový prvek zeleně

ZP – zasakovací pás s linií keřů (zatravnění, zalesnění)

PR – zatravněný průleh nebo příkop

TM – technická mez se zatravněním

BK – lokální biokoridor ÚSES

s_0 – výchozí stav před pozemkovou úpravou

s_1 – projektovaný stav

s_2 – realizovaný stav

Již výsledky ze studijních ploch ukazovaly na to, že největší počet projektovaných a realizovaných společných zařízení tvoří koridory a z hlediska kategorie se převážně jedná o polní cesty se stromoradiím. Poměrně velký plošný rozsah pak mělo protierozní plošné zatravnění buď v infiltračních zónách nebo v podobě zasakovacích pásů a průlehů.

5.2. Syntéza plošného sběru dat

Z hlediska počtu realizovaných skladebných částí struktury krajiny je největší množství koridorů, a to zhruba 3x větší než enkláv. Toto lze vysvětlit tím, že v zemědělské části krajiny došlo v minulosti k likvidaci především liniových prvků jako byly meze, břehy, pásy luk a biokoridorů, drobné toky a polní cesty, které byly překážkou velkoplošnému užívání zemědělské půdy. Při projekci pozemkových úprav je proto řešeno především obnovení nebo doplnění těchto chybějících koridorů. Největší podíl těchto realizovaných koridorů tvoří polní cesty s doprovodnými dřevinami. Společenská poptávka a přání místní komunity je o tento druh společných zařízení přirozeně nejvyšší.

Jak již bylo uvedeno, kategorie enkláv a koridorů byly sestaveny pro účely a cíl této práce, tedy zvýšení heterogenity matrice bloků zemědělské půdy. Nejedná se tedy o úplný výčet všech možných kategorií a druhů společných zařízení.

Přitom byla snaha pojmenovat kategorie enkláv a koridorů podle oficiální terminologie a použité literatury. Je třeba konstatovat, že kategorie společných zařízení nejsou v žádné z oficiálních metodik a literatury souhrnně uvedeny. Při sběru dat z 63 komplexních pozemkových úprav bylo v některých případech diskutabilní, jaká je hlavní funkce projektovaného nebo realizovaného společného zařízení, což je vzhledem k povaze pozemkových úprav přirozené.

Jednoznačně jasné kategorie a pojmy byly u koridorů a biocenter územního systému ekologické stability, ale naopak u interakčních prvků nebylo jasné, zda jsou součástí systému nebo se jedná o prostorově a funkčně osamocené krajinné segmenty. Pojmenování těchto enkláv a koridorů ze strany projektantů je nejednotné a nestandardní.

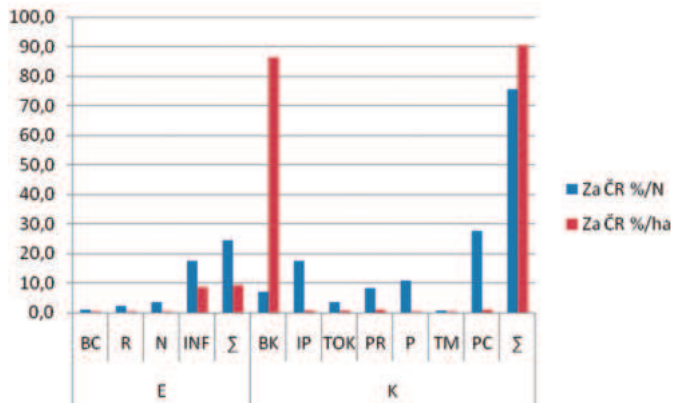
Podobně u plošného zatravnění je problematické rozlišit protierozní zatravnění a zatravnění zranitelných půd infiltračních zón nebo kategorie nádrží a poldrů. Tyto nepřesnosti v pojmosloví a kategorizaci jsou pro komplexní pozemkové úpravy příznačné a způsobuje je nízká úroveň metodologie nebo standardizace postupů a zpracování dokumentace plánu společných zařízení. Tyto nepřesnosti v definici kategorií a kategorizaci společných zařízení však neovlivnily celkový výsledek této práce, protože nebyly klíčovými parametry.

Tabulka č. 5 Procentické zastoupení kategorií projektovaných společných zařízení (stav s_1)

Kategorie SZ		Nížiny		Vysočiny		Hornatiny		Za ČR	
		% N	% ha	% N	% ha	% N	% ha	% N	% ha
E	BC	1,7	3,0	0,8	0,4	0,0	0,0	1,0	0,1
	R	1,7	0,2	2,5	1,0	0,0	0,0	2,3	0,1
	N	8,3	15,5	2,5	1,0	0,0	0,0	3,6	0,5
	INF	13,3	33,4	18,9	67,2	0,0	0,0	17,5	8,7
	Σ	25,0	52,1	24,7	69,6	0,0	0,0	24,4	9,4
K	BK	11,7	11,1	5,9	4,7	0,0	0,0	6,9	86,3
	IP	0,0	0,0	22,4	7,1	0,0	0,0	17,6	0,8
	TOK	6,7	19,3	2,9	2,2	0,0	0,0	3,6	0,8
	PR	0,0	0,0	9,2	7,7	70,0	51,1	8,3	1,0
	P	40,0	11,5	3,4	0,9	0,0	0,0	10,7	0,5
	TM	0,0	0,0	0,8	0,2	0,0	0,0	0,7	0,1
	PC	16,6	6,0	30,7	7,6	30,0	48,9	27,8	1,1
	Σ	75,0	47,9	75,3	30,4	100,0	100,0	75,6	90,6

E – enkláv, **K** – koridory, **BC** – biocentra ÚSES, **R** – remízy kruhového tvaru, **N** – nádrže a poldry, **INF** – protierozní a ochranné zatravnění v ploše (ojediněle zalesnění), **BK** – biokoridor ÚSES, **IP** – interakční prvky liniového tvaru mimo ÚSES, **TOK** – revitalizace toků a odtrubnění, **PR** – zatravněné zasakovací a protierozní pásy nebo průlehy, **TM** – technické meze, **PC** – polní cesty dělicí bloky s doprovodnými dřevinami.

Z hlediska podílového zastoupení projektovaných enkláv a koridorů jsou zdaleka nejvíce zastoupené, vedle polních cest, biokoridory územního systému ekologické stability. Poměrně vysoký podíl ještě zaujímají interakční prvky a plošné protierozní a ochranné zatravnění. Celkově jsou enklávy projektovány v menším rozsahu než koridory, což odpovídá vysokému podílu cest a biokoridorů v rámci celkového množství společných zařízení.

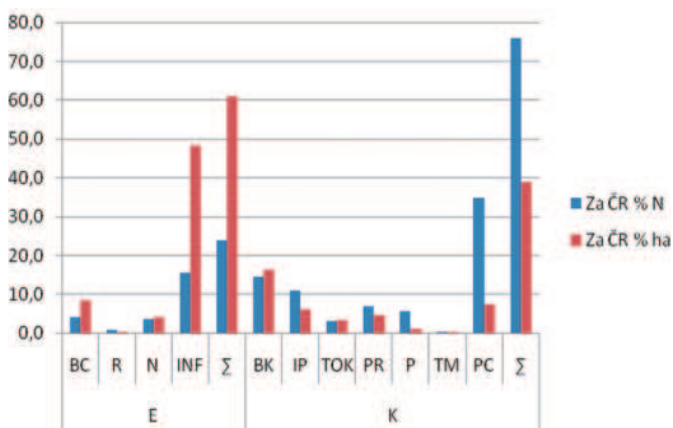

Obrázek č. 2 Podílové zastoupení kategorií projektovaných společných zařízení podle počtu a výměr (stav s₁)

I když lze vypočítat určitá rajonová specifika v realizovaných enklávách a koridorech, je smysluplné vyhodnotit pouze celkový trend. Z hlediska největšího podílu enkláv a koridorů zaujímají přední postavení polní cesty a proti-

erozní a ochranné zatravnění v ploše, ale také výsadby biokoridorů a interakčních prvků. Nízký podíl realizovaných společných zařízení naopak vykazují nádrže a technické meze. Co se týká nízkého počtu realizovaných biocenter, je toto v souladu s projektovaným stavem a odpovídá to skutečným potřebám, především na vysočinách. Biocentra naopak vykazují větší podíl v nížinách, kde skutečně tyto skladbové části krajinné struktury chybí.

Logický trend byl zaznamenán také u zasakovacích a protierozních pásů či průlehy, které jsou ve větším podílu zastoupeny na vysočinách, kde je samozřejmě větší výskyt erozních jevů než v nížinách.

Obrázek č. 3 Procentické zastoupení kategorií realizovaných společných zařízení podle počtu a výměr (stav s₂)

Tabulka č. 6 Procentické zastoupení kategorií realizovaných společných zařízení (stav s₂)

Kategorie SZ		Nížiny		Vysočiny		Hornatiny		Za ČR	
		% N	% ha	% N	% ha	% N	% ha	% N	% ha
E	BC	6,2	11,2	3,2	6,6	1,7	11,20	4,0	8,3
	R	0,9	0,2	0,9	0,3	0,0	0,00	0,9	0,3
	N	3,9	5,0	3,2	3,4	4,9	6,20	3,6	4,0
	INF	7,2	44,1	20,6	52,0	0,0	0,00	15,5	48,4
	Σ	18,3	60,6	27,9	62,3	8,6	17,40	24,0	61,0
K	BK	16,3	16,9	13,9	15,0	13,8	51,50	14,6	16,2
	IP	21,4	6,7	3,8	5,8	37,9	11,80	10,9	6,2
	TOK	1,3	0,2	3,8	3,7	1,7	0,70	3,0	3,3
	PR	4,9	3,7	5,8	5,3	29,3	7,10	6,8	4,7
	P	10,4	1,7	4,0	0,6	0,0	0,00	5,6	1,0
	TM	0,0	0,0	0,4	0,1	0,0	0,00	0,3	0,1
	PC	27,1	7,8	40,4	7,2	8,7	11,50	34,8	7,5
Σ		81,7	39,4	72,1	37,7	91,4	82,80	76,0	39,0

E – enklávy, **K** – koridory, **BC** – biocentra ÚSES, **R** – remízy kruhového tvaru, **N** – nádrže a poldry, **INF** – protierozní a ochranné zatravnění v ploše (ojediněle zalesnění), **BK** – biokoridory ÚSES, **IP** – interakční prvky liniového tvaru mimo ÚSES, **TOK** – revitalizace toků a odtrubnění, **PR** – zatravněné zasakovací a protierozní pásy nebo průlehy, **TM** – technické meze, **PC** – polní cesty dělicí bloky s doprovodnými dřevinami.

ZÁVĚR

Výsledky prokázaly, že celkový trend jednorázové změny a antropogenního zásahu do vývoje krajiny formou komplexní pozemkové úpravy, má pozitivní vliv na její strukturu. Co se však týká druhové skladby navrhovaných a realizovaných společných zařízení, je nutné konstatovat, že převládají polní cesty, které jsou svojí povahou spíše technická opatření. Přesto však i polní cesty budované v rámci pozemkových úprav mají i další funkce, dotvářejí krajinný

ráz a zvyšují biodiverzitu (ČSN 736109). Liniová zeleň podél cest je z hlediska krajinného rázu a z hlediska ekologického jedním z nejvýznamnějších typů rozptýlené zeleně v krajině. Spolu s vegetačními doprovody vodních toků tvoří cca 70 – 75 % podílu rozptýlené zeleně (Maier, 2001).

Jako další efekt polních cest v rámci dynamiky změn struktury krajiny lze považovat to, že rozdělují trvalý způsobem monotónní, neúměrně velké bloky orné půdy a tím vytváří předpoklady pro zvýšení heterogenity krajinné mat-

rice. Je třeba si uvědomit, že vysoký podíl projektovaných a realizovaných polních cest má souvislost s historickým obdobím socialistické velkovýroby, kdy ve snaze o co největší hospodářské celky byla zlikvidovaná převážná část cestní sítě, která v současnosti chybí.

Ze stejných důvodů dědictví socialismu je projektováno vysoké procento biokoridorů ÚSES, když v krajině chybí drobné liniové prvky v podobě mezí, příkopů a drobných vodotečí. Realizaci těchto masivních prvků někdy brání jejich náročnost na zábor zemědělské půdy, ale i náročnost na popěstební péči, kterou musí většinou financovat obce.

Poměrně vysoký podíl především v rámci realizovaných společných zařízení má plošné zatravnění orné půdy v místech, kde je erozní nebezpečí nebo jsou zranitelné zóny podzemní vody, případně ochranné zóny zdrojů povrchových vod. Tato nenáročná opatření přitom mají vysoký efekt jak protierozní, protipovodňový a vodohospodářský, tak z hlediska pozitivní změny trvalých porostů krajinné matrice a zvýšení její heterogenity. Zároveň tyto enklávy mohou suplovat funkci biocenter v místech „mokřých řad“ podél vodotečí, případně „suchých řad“ v hřebenových partiích a rozvodnicích zemědělsky využívané části krajiny.

LITERATURA

- Forman, R.T.T., Godron, M., 1993. Krajinná ekologie, Praha, Academia, str. 583
- Höls, R., 1992. Stand von Landschaftsplanung, Landespflege, ländlicher Neuordnung und Dorferneuerung in Deutschland, Lehrgebiet. Institut für Landespflege und Botanik der Technischen Universität München
- Kozák, J. 2009. Atlas půd České republiky, Mze ČR a ČZU Praha, ISBN 978-80-213-1882-3
- Maier, K., 2001. Plánování v post-plánované společnosti: Kdo potřebuje urbanisty? Urbanismus a územní rozvoj, 1:5-10 str.
- Mazín, V. A.; Váchal, J.; Kvítek, T., 2007. Postupy a činnosti při projektování pozemkových úprav, ČMKPÚ Praha, ISBN: 978-80-7394-003-4, str. 44
- Mazín, V. A., 2007. Změna struktury krajiny jako kritérium kvality pozemkové úpravy, Konference krajinného inženýrství, ČZU Praha, ISBN 978-80-903258-7-6, str. 355-364
- Mouritsen, A. K. M., Staunstrup, J. K., Sørensen, E.M., 2002. Property Scenarios 1998 – 2018 in Deumark, Geographic Tidsskrift, Danish Journal of Geography, Special Issue 3: 8795
- Pfandenbauer, J., 1992. Umgestaltung des FAM – Versuchsgutes auf der Grundlage des integrierten Naturschutzes, Technische Universität München – Weihenstephan
- Sklenička, P., 2003. Základy krajinného plánování, Praha, ISBN 80-903206-1-9, str. 28-32, 205
- Zlatník, A., 1973. Základy ekologie, SZN Praha, str. 1 - 23

Cyklotoulky pro milovníky pozemkových úprav 2022 v Kněžicích na Nymbursku

Z. Jahn a Jan Kusovský, komentář A. V. Mazín

Obr. č. 1 Shromaždiště účastníků a místo startu

1. Úvod

Po několikaleté odmlce, způsobené pandemií, se 8. června 2022 uskutečnil VII. Ročník cyklotoulek Polabím tradičně pořádaný Pobočkou Nymburk Krajského pozemkového úřadu Středočeského kraje a hlavní město Praha. Účastnili se jej milovníci a milovnice pozemkových úprav z řad Krajských pozemkových úřadů, jejich poboček a projektantů pozemkových úprav.

Cyklotoulek se zúčastnilo i pár pracovníků z ústředí Státního pozemkového úřadu, který akci podpořil. Ke shromaždišti účastníků cyklotoulek se k prezentaci dostavilo celkem 40 osob s bicykly, včetně pana starosty (viz skupinové foto na titulní straně). Peloton měl několik doprovodných vozidel s technickým a zdravotním personálem. Před startem proběhla autogramiáda nové knihy šéfredaktora časopisu Pozemkové úpravy a několik oprav na nefunkčních součástech kol.

Obr. č. 3 Autogramiáda nové knihy o Šumavě. Na fotografii chybí krajský ředitel Ing. Petr Lázňovský, který má knihu již podepsanou. →

Obr. č. 2 Čekání na opozdilce před startem

Po nezbytném podepsání presenční listiny a vyslovení souhlasu účastníků k uveřejnění fotografií z akce došlo k hromadnému startu, který byl ušetřen hromadného pádu.

Obr. č. 4 Po hromadném startu byla po padesáti metrech ostrá zatáčka na nově realizované VPC 2 Kněžice podél LBK 45, který přerušovala v dovozených parametrech Metodiky pro navrhování MÚSES MŽP ČR 1995 silnice III. tř.

2. Obec Kněžice a osvícený pan starosta (vypráví Zdeněk Jahn)

2.1. Historie a vývoj obcí a její krajiny

VII. Ročník cyklotoulek Polabím proběhl na území obce Kněžice. Kněžice jsou obec ležící ve Středočeském kraji v okrese Nymburk, asi 22 km severovýchodně od města Poděbrady, v nadmořské výšce 223 m n. m. (GPS souřadnice: 50.257211N, 15.335365E). Žije zde 498 obyvatel a katastrální území má rozlohu 1958 hektarů, její součástí jsou i katastrální území vesnic Dubečno a Osek. První písemná zmínka o obci Kněžice pochází z roku 1295. Vesnice byla za třicetileté války zcela vypálena a všechna stavení opuštěna. V druhé polovině 18. století vzaly za své i rybníky (v obci Podtvrzník) a v okolí Kněžický – 72 ha a tři menší – Krčebník, lesní Beňovický a Vosecký). Vosecký rybník byl v 70. letech obnoven jako Osecký a vlastnický byl vypořádán až v pozemkové úpravě.

2.2. Současná obnova venkova v Kněžicích

V současné době jsou Kněžice energeticky soběstačnou obcí, centrální vytápění a bioplynová stanice zahájily provoz 28. 8. 2006. Postupně byl do konce roku 2006 zprovozněn systém centrálního vytápění jednotlivých domácností, celkem se jedná o 149 předávacích stanic a toto číslo zahrnuje více než 90 % trvale žijících obyvatel napojených na centrální systém. Bioplynová stanice s jednou kogenerační jednotkou s elektrickým výkonem 330 kW je v provozu nepřetržitě a vyrábí ze zemědělských, potravinářských a z dalších materiálů a odpadů elektřinu na prodej do elektrizační sítě i teplo pro vytápění obce.

Obec Kněžice získala následující ocenění – 2019 – Zelená stuha (ocenění za péči o zeleň a životní prostředí).

- 2014 – Zlatá stuha (vítěz krajského kola)
- 2013 – Oranžová stuha za spolupráci obce a zemědělského subjektu

Další ocenění za projekt Energeticky soběstačné obce získaly Kněžice v rámci soutěže inovátorských projektů, které se účastnilo celkem pět středoevropských a východoevropských zemí. Kromě ČR soutěžily také projekty z Bulharska, Polska, Rumunska a Maďarska.

Poznámka: Podle pana starosty obce Kněžice Milana Kazdy v případě soutěže o Zelenou stuhu a Oranžovou stuhu pomohly obci pozemkové úpravy se svými výsadbami zeleně.

3. Zahájení pozemkových úprav v obci

Řízení o Komplexní pozemkové úpravě v katastrálním území Kněžic u Městce Králové bylo zahájeno dne 4. 1. 2006 Pozemkovým úřadem v Nymburce na základě žádosti Obce Kněžice a vlastníků nadpoloviční výměry zemědělské půdy v dotčeném katastrálním území.

Cílem komplexní pozemkové úpravy je prostorově a funkčně uspořádat, scelit, případně dělit pozemky a zabezpečit jejich přístupnost. Dále upravit využití pozemků a vyrovnat jejich hranice tak, aby se vytvořily podmínky pro racionální hospodaření vlastníků půdy, a současně se zajistilo zlepšení životního prostředí, ochrana zemědělského půdního fondu a zvýšení ekologické stability krajiny.

Dalším úkolem je navrhnout a realizovat takové úpravy vodohospodářských poměrů v území, aby nedocházelo k záplavám z přívalových dešťů a zvýšilo se zadržování vody v krajině.

Celková výměra pozemků v obvodu pozemkové úpravy činí 1108 ha. Návaznost polních cest je zajištěna tím, že pozemkové úpravy byly zpracovány ve všech katastrálních územích obce Kněžice, Osek a Dubečno. Autorem projektu komplexní pozemkové úpravy v Kněžicích je firma GEPARD s.r.o. s hlavním projektantem Ing. Romanem Šmídem, termín zpracování projektu byl od listopadu roku 2008 do dubna 2012 a cena návrhu činila celkem 5,084 mil. Kč, to je v přepočtu 4588,- Kč/ha.

4.1. Návrh plánu společných zařízení

4.1.1. Nově navržená cestní síť využívá tu stávající a doplňuje ji o trasy zaniklých cest s ohledem na jejich důležitost v současné intenzivně zemědělsky obhospodařované krajině, kdy je kladen důraz i na dostatečnou obslužnost lesního celku Skochovického lesa. Všechny cesty jsou navrženy s podélným odvodněním do příkopu nebo drenáží a některé na tak širokých pozemcích aby mohly být osázeny doprovodnou linií zelení ve vzdálenosti minimálně 3 m od krajnice. Celkem bylo navrženo přibližně 17 km zpevněných polních cest:

- 9 hlavních polních cest – většinou se živičným povrchem v kategorii P4,5/30,
- 17 vedlejších polních cest – většinou se šterkovým povrchem nebo kolejevou úpravou v kategorii P4/30,
- 11 lesních cest – cesty jsou soukromé bez dalších úprav.

V území řešeném pozemkovou úpravou zastávají cesty s doprovodnou zelení a příkopy protierozní funkci, a proto nebyla navržena žádná další biotechnická protierozní opatření. Cesty rozdělují dlouhé svahy na menší díly a zabraňují tak rozvinutí erozních jevů, popřípadě svádějí vodu do vhodné lokality. Vybudováním cest je pozitivně určen i směr obdělávání půdy.

Za protierozní opatření lze také počítat rozšíření nezemědělských pozemků kolem vodních toků, což by mělo mimo jiné omezit zanášení vodních toků splaveninami z přilehlých polí. Severně je kolem Oseckého rybníka z důvodu ochrany před splaveninami z okolních polí do rybníka navržen travní pozemek v minimální šířce 10 m.

4.1.2. Nově navržená vodohospodářská opatření

- revitalizace Záhornického potoka,
- revitalizace Krčebnického potoka,
- revitalizace Beňovického potoka včetně zachování funkce sběrného příkopu pod Skochovickým lesem,
- poldr na Beňovickém potoce (výpočty byl stanoven ob-

jem přímého odtoku 50letého deště na 25 000 m³ a retenční kapacita navržené suché nádrže 20 000 m³, suchá nádrž bude schopna účinně transformovat povodňovou vlnu s dobou opakování 50 let).

4.1.3. Nově navržené prvky územního systému ekologické stability

- 7 interakčních prvků,
- 2 lokální biocentra,
- 4 lokální biokoridory.

Všechna společná zařízení byla navržena do vlastnictví obce Kněžice, vodní toky byly navrženy do vlastnictví České republiky, do správy Povodí Labe s.p..

4.2. Postup při realizaci jednotlivých prvků plánu společných zařízení

Jako podklady pro tuto kapitolu bylo využito:

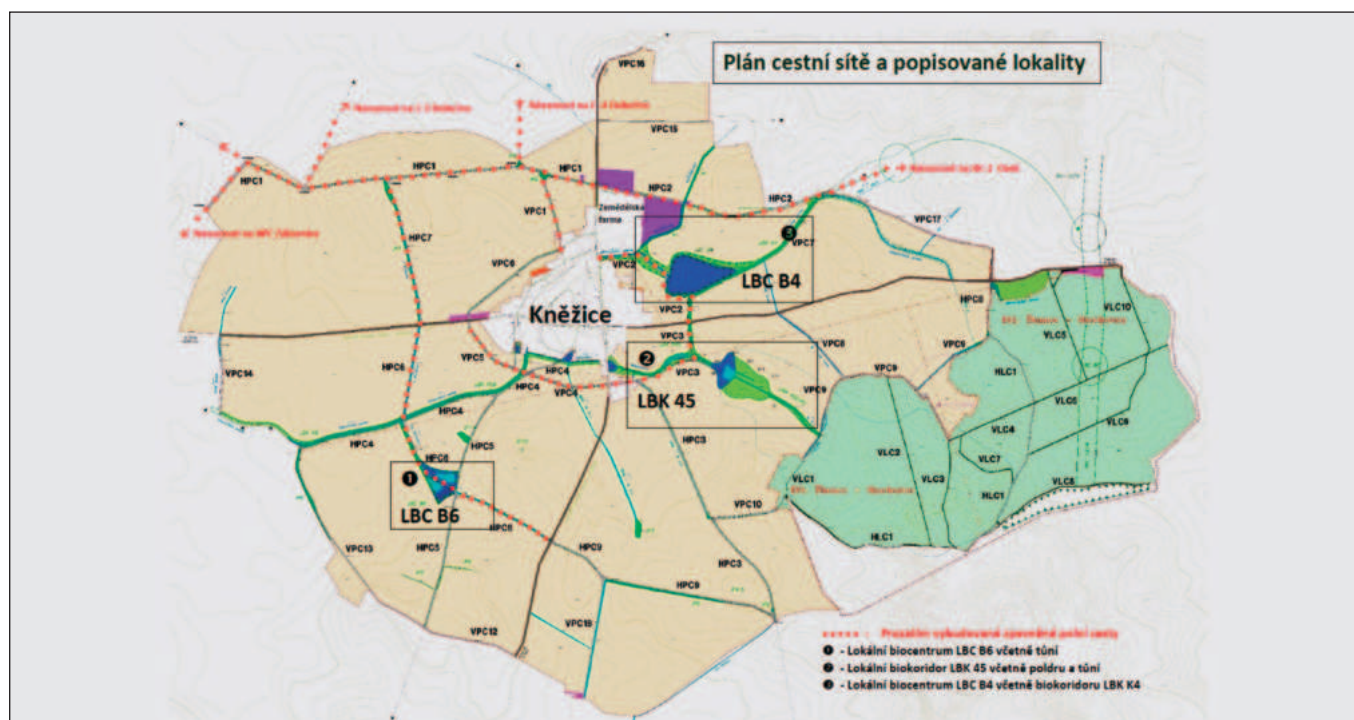
- projekt komplexní pozemkové úpravy a PSZ k.ú. Kněžice vypracovaný firmou GEPARD s.r.o., hlavní projektant Ing. Roman Šmíd (2008–2012)
- projekt Krajinné propojení Oseckého rybníka vypracovaný firmou OK Zahrady s.r.o. Nový Bydžov
- prováděcí projekty LBC B6 a LBK 45 včetně poldru vypracované firmou Agroprojekce Litomyšl s.r.o.

Prioritou pro obec bylo vybudování nové sítě hlavních a vedlejších polních cest s doprovodnou zelení, ozelenění biokoridorů a později vybudování nových vodohospodářských opatření. V následující tabulce je přehled prozatím vybudovaných polních cest včetně finančního zajištění, roku kolaudace, povrchu vozovky, celkové délky, kategorie a realizační firmy.

Tab. 1. Vybudované hlavní a vedlejší polní cesty

Označení polní cesty	rozpočtová cena bez DPH	skutečná cena v mil. Kč	rok výstavby	povrch vozovky	délka v km	kategorie	zdroj financ.	realizační firma
HPC2 Kněžice	20,042815	10,933664	018	asfaltobet	0,984	P 5/30	PRV	STRABAG
HPC1 Osek	19,392458	11,621509	2018	asfaltobet	1,476	P5/30	PRV	STRABAG
VPC2 Osek	5,123527	3,317236	2018	penetrace	0,474	P4,5/30	PRV	STRABAG
HPC1 Kněžice	17,78916	9,047641	2015	asfaltobet	2,389	P4,5/30	PRV	M-SILNICE
HPC7 Kněžice	5,802263	2,856567	2015	asfaltobet	0,793	P4,5/30	PRV	M-SILNICE
VPC1 Kněžice	2,873797	1,264392	2015	asfaltobet	0,389	P4,0/30	PRV	M-SILNICE
HPC6 Kněžice	15,49018	7,84691	2015	asfaltobet	1,619	P4,5/30	PRV	CETUS+
VPC2 Kněžice	5,52809	2,764045	2015	kolejová	0,779	P4,5/30	PRV	BAREŠ
VPC3 Kněžice	3,017	1,55724	2015	šterková	0,528	P4,0/30	PRV	BAREŠ
VPC4 Kněžice	4,1123	2,307819	2014	šterková	0,793	P4/30	VPS	Dřevotvar
VPC5 Kněžice	2,555356	1,277678	2015	šterková	0,528	P4/30	PRV	BAREŠ
CELKEM	101,726946	54,794701			10,752			

Vybudované polní cesty zajišťují obslužnost zemědělských pozemků bez nutnosti průjezdu zastavěným územím obce, čímž došlo k vyšší čistotě místních komunikací v obci a ke snížení prašnosti. Hlavní polní cesta s označením HPC-2 prochází přímo areálem místní zemědělské společnosti a navazuje na HPC-1.

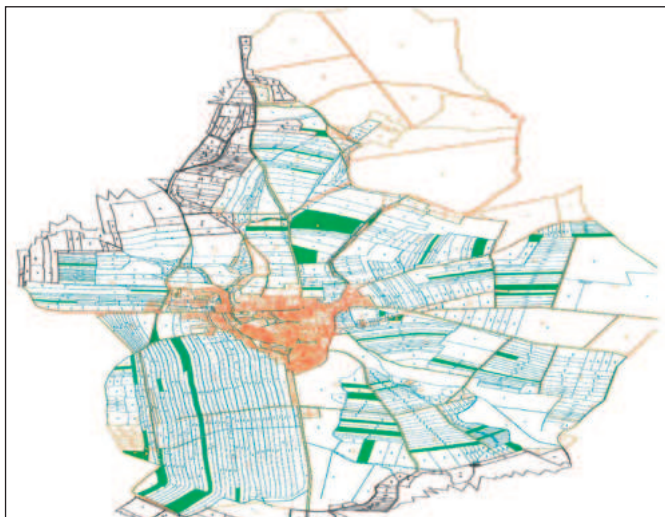
Obrázek č. 5 Plán cestní sítě s vyznačením realizovaných polních cest a dalších zajímavých prvků PSZ

Obrázek č. 6 Přenesení prvků PSZ do nového územního plánu obce Kněžice

Obrázek č. 7 Vlastnická mapa po komplexní pozemkové úpravě

Kněžice před úpravou

Obrázek č. 8 Jak se změnilo vlastnictví pozemků po komplexní pozemkové úpravě u jednoho z vybraných vlastníků

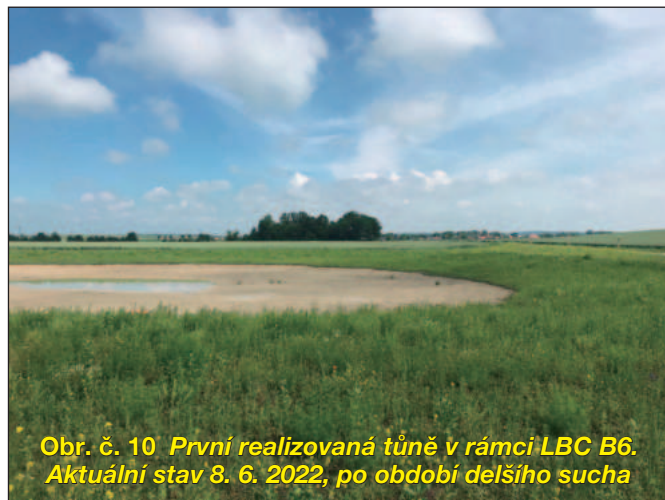
Kněžice po úpravě

Obrázek č. 9. Jak se změnilo vlastnictví pozemků po komplexní pozemkové úpravě (autor Ing. Tomáš Havránek)

4. Presentace výsledků pozemkových úprav a poštřehy z cyklotoulky 8. 6. 2022

Úvodem této kapitoly je třeba upozornit na to, že v obci jsou pozemkové úpravy v rozestavěnosti a obec i pozemkový úřad plánují další realizaci, jako například lokální biocentrum LBC B6 se soustavou tůní, z nichž jedna je již realizovaná.

Obr. č. 10 První realizovaná tůň v rámci LBC B6. Aktuální stav 8. 6. 2022, po období delšího sucha

Dalším již realizovaným společným zařízením je výsadba zeleně v lokálním biocentru LBC B4 a lokálním biokoridoru LBK K4. Zajímavé na této realizaci je, že byla kompletně zajištěna obcí Kněžice, která zadala zpracování prováděcí dokumentace, vybrala realizační firmu a zajistila financování prostřednictvím dotace z programu MŽP. Za pozornost stojí zpevnění břehů rybníka pomocí ekologického opatření za použití haťového plůtku z vrby, který zároveň bude časem i obřusťat.

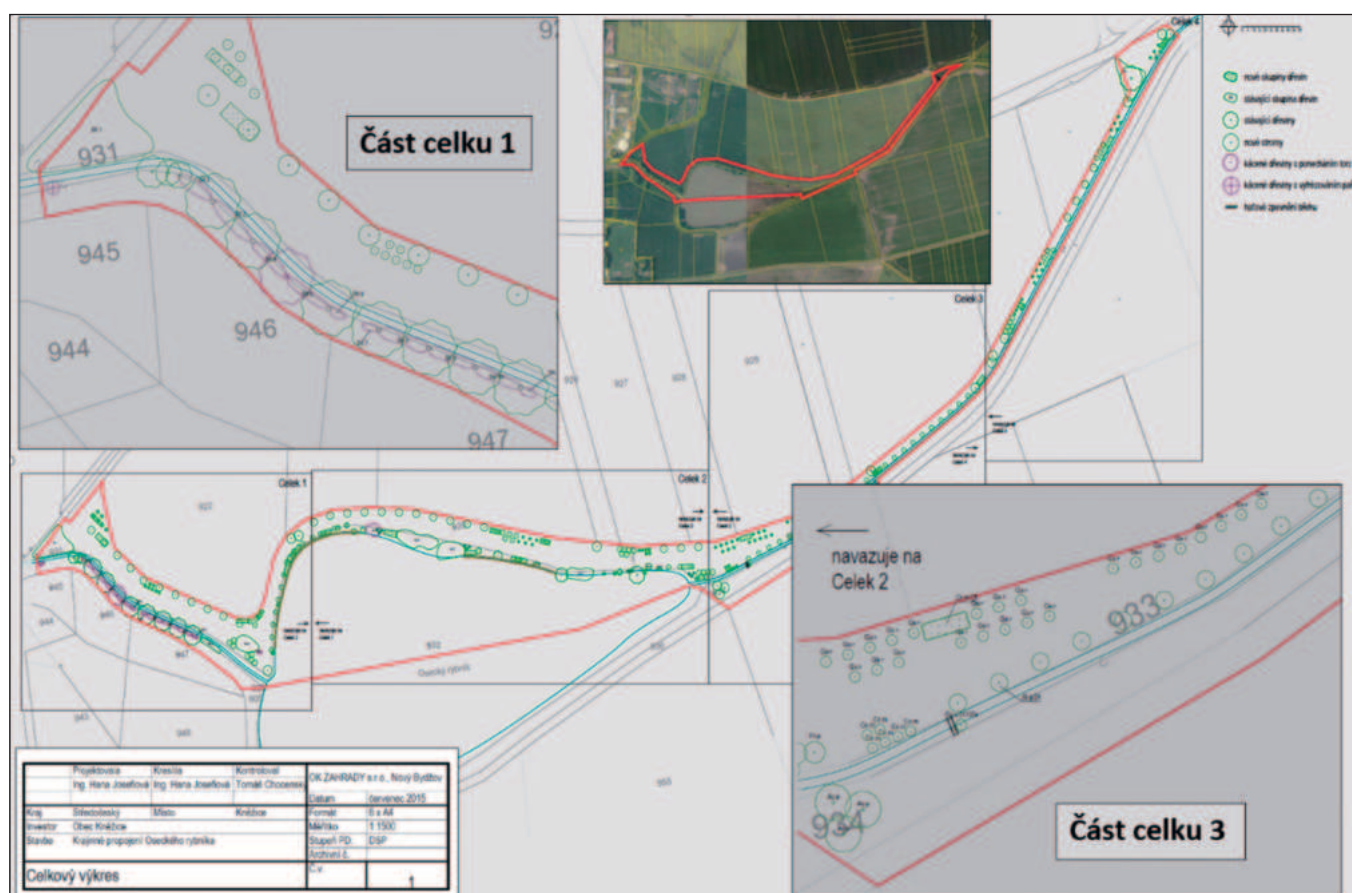
Obr. č. 11 Zastavení u LBC B4 na VPC 2 kolejová vozovka

Obr. č. 12 Výsadby u Oseckého rybníka v LBC B4

Obrázek č. 13 a 14 Důmyslný detail. Zpevnění břehů rybníka haťovým plůtkem z vrby

Obrázek č. 15 Projekt krajinného propojení Oseckého rybníka

Zkratka	Název taxonu		Velikost výpěstku (cm)	Počet kusů	Spon výsadby (m)	Poznámka k výsadbě
	Latinský název	Český název				
Ac p	<i>Acer platanoides</i>	javor mléč	ok 8 - 10	15	troj. 7 x 7	ohrádka 3 kůly s úvazkem
Al g	<i>Alnus glutinosa</i>	olše lepkavá	ok 8 - 10	40	řad 10	ohrádka 3 kůly s úvazkem
Co m	<i>Cornus mas</i>	dřín obecný	200 - 250	26	čtver. 3 x 3	1 kůl s úvazkem
Cr m	<i>Crataegus monogyna</i>	hloh jednosemenný	60 - 100	30	čtver. 1,5 x 1,5	značkovací kolík
Lo x	<i>Lonicera xylosteum</i>	zimolez pýřitý	50 - 80	90	čtver. 1 x 1	značkovací kolík
Ma s	<i>Malus sylvestris</i>	jablono lesní	ok 8 - 10	18	troj. 6 x 5	ohrádka 3 kůly s úvazkem
Pi s	<i>Pinus sylvestris</i>	borovice lesní	50 - 80	9	troj. 4 x 3	1 kůl s úvazkem
Pr d	<i>Prunus domestica</i>	slivoň švestka	ok 8 - 10	22	troj. 6 x 5	ohrádka 3 kůly s úvazkem
Pr p	<i>Prunus padus</i>	střemcha obecná	150 - 200	25	troj. 4 x 4	1 kůl s úvazkem
Qu r	<i>Quercus robur</i>	dub letní	200 - 250	30	čtver. 5 x 5	1 kůl s úvazkem
Rh f	<i>Rhamnus frangula</i>	krusina olšová	60 - 100	59	čtver. 1,5 x 1,5	značkovací kolík
Ro c	<i>Rosa canina</i>	růže šípová	50 - 80	74	čtver. 1 x 1	značkovací kolík
Sal a	<i>Salix alba</i>	vrba bílá	ok 8 - 10	28	řad 15	ohrádka 3 kůly s úvazkem
Sal p	<i>Salix purpurea</i>	vrba purpurová	80 - 125	85	čtver. 1,5 x 1,5	značkovací kolík
Celkový počet nových dřevin				551		

Tab. 2. Použité dřeviny v LBC B4 a LBC K4

Záměrem propojení obce, Oseckého rybníka a biokoridoru LBC K4 je přirozená identifikace v krajině, dále je to začlenění vodního toku do krajiny a vytvoření migračních linií, které jsou nezbytné k plnohodnotnému fungování krajiny. Vegetace současně slouží jako retenční splavu ornice z polí a má zamezit erozi pobřežní zóny rybníka. →

Jedna z dalších realizovaných cest je HPC 2 Kněžice propojená na HPC 1 a VPC 2 Osek.

Obr. č. 16 Cesty byly navrženy tak, aby byla vyloučena zemědělská doprava po silnicích a v obcích a zároveň byla cestní síť v okruzích zemědělských dvorů a hospodářských obvodech.

Obr. č. 17 Pro účastníky cyklotoulek z pahorkatin a vrchovin české kotliny je zvláštností vidět tak mohutnou deponii skrývky ornice ze staveb polních cest, kterou je obtížné využít pro zúrodnění. Všude jsou totiž černozemě s velmi hlubokou ornici a půdou. Kam s ní?

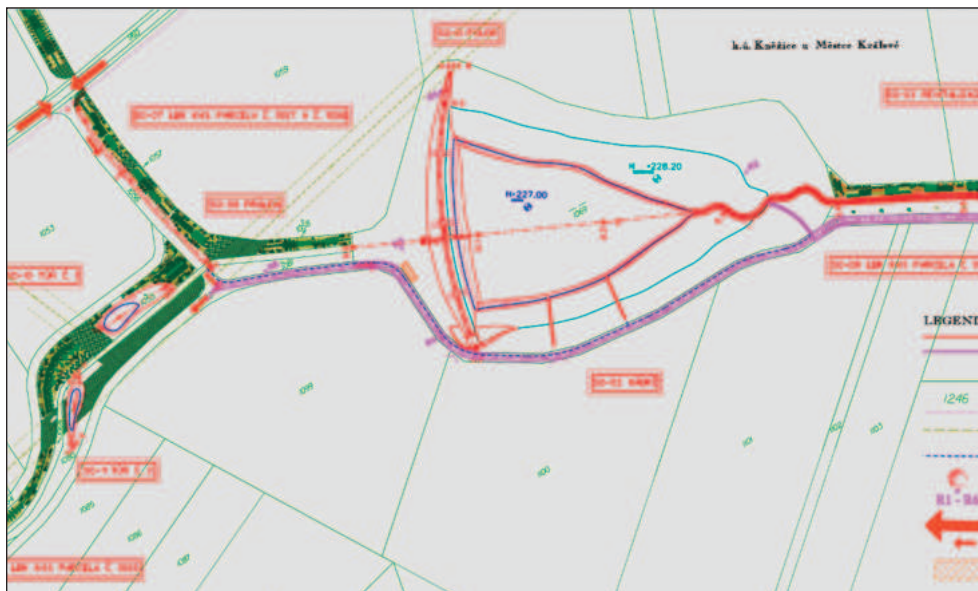

Obr. č. 18 Pobočka pracuje s detaily. Tak jako u LBC 2BC 3 Úmyslovice u Nymburka navrhla a realizovala biotechnický prvek plazník (stanoviště a úkryt pro plazy). Obec Kněžice s mysliveckým sdružením, inspirovaní kreativní prací pozemkového úřadu, vybudovali v úvratí HPC 2 u vsi z přepadu pramenního vývěru mokřad...

Další zastávka u LBK 45 znovu uvedla účastníky cyklotoulek v údiv. Biokoridor ÚSES realizovaný obcí Kněžice podél nově rekonstruované VPC 3.

Obr. 19 Kolejová cesta HPC 4 a 5. Nejen únosný ale i propustný kryt vozovky. Také drény nahrazující příkopy zmenší zábor zemědělské půdy a eliminují náklady na údržbu cesty.

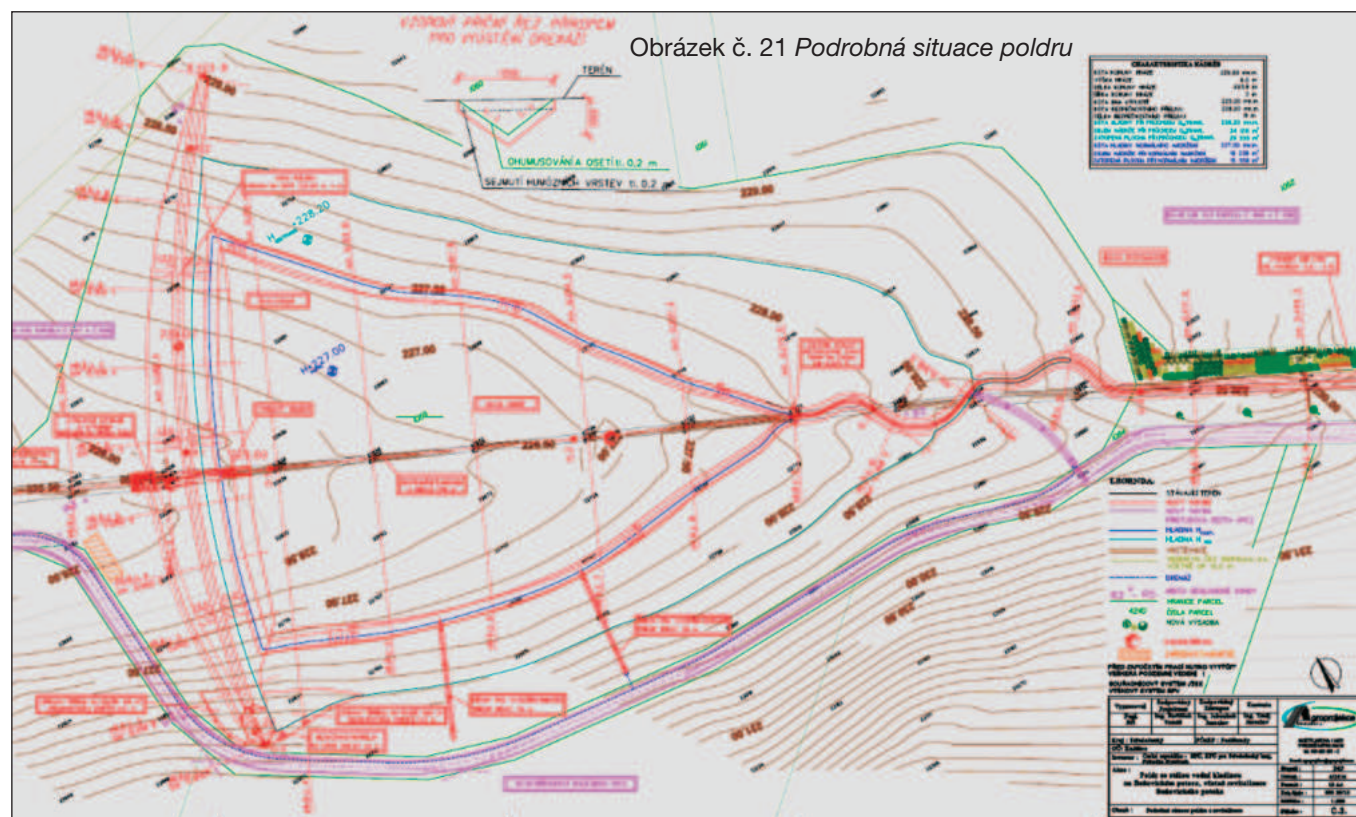
4.3. Plán realizace dalších společných zařízení pro následující období

4.3.1. Poldr a revitalizace Beňovického potoka

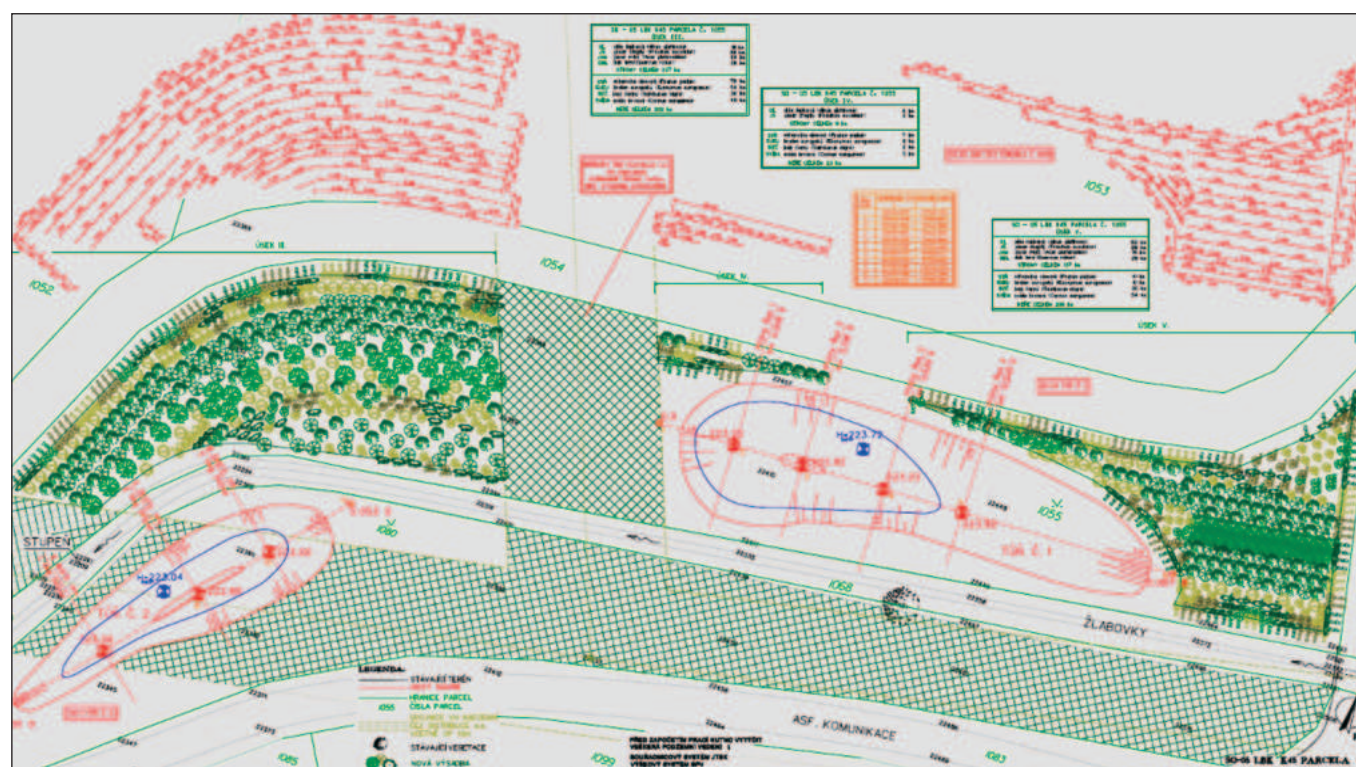
V současnosti je ve fázi přípravy stavebního povolení výstavby poldru (objekt SO-01) se stálou vodní hladinou na Beňovickém potoce a to včetně revitalizace Beňovického potoka, tůň a výsadby biokoridoru LBK 45.

Obrázek č. 20 Koordinační výkres: zakres stavby poldru včetně nádrže a biokoridoru do DKM

Objekt SO-01 – poldr: Hráz poldru je navrhována jako homogenní zemní do výšky 4 m, délka koruny hráze činí 224 m, šířka koruny hráze 3,0 m, příčný sklon koruny hráze je 3 %, délka bezpečnostního přelivu 8 m a plocha hráze 5 194 m². Poldr má při průchodu povodňové vlny W100 následující parametry: maximální přítok 3,45 m³/s-1, maximální transformovaný odtok 0,5m³/s-1, maximální nadržný objem 24 010 m³ a maximální zatopená plocha činí 29 559 m².

Objekty – tůň č. 1 a tůň č. 2 v LBK K45. Plocha tůň č. 1 je 845 m² a tůň č. 2 je 72 m² s maximální hloubkou 0,8 m. Tvar tůň je zvolen přírodě blízký bez ostrých hran a pravidelných geometrických tvarů. V podstatné části tůň je zaručeno mělké dno pro litorální pásmo. Svahy a dno nepřesahují sklon 1:3, což zaručuje dobrou prostupnost pro živočichy. Lokální biokoridor BK K45 na parcele KN č. 1055 je rozdělen na 5 úseků, které jsou vyčleněny křížením nadzemního vedení VN ČEZ a.s. s ochranným pásmem. Zatravněna bude celá plocha parcely 5 728 m² s výjimkou ploch se stávajícími dřevinami a ploch určených pro tůň. Celkem bude nově vysazeno 651 ks stromů a 705 ks keřů.

Obrázek č. 22 Podrobná situace tůň č. 1, tůň č. 2 a LBK K45

4.3.2. Biocentrum LBC B6

Projekčně je připraveno vybudování biocentra LBC B6. Celé biocentrum je složeno ze tří stavebních objektů SO-1 – tůň č. 1, SO-2 – tůň č. 2 a SO-3 - výsadby LBC B6. Lokální biocentrum bude umožňovat trvalou existenci místních ekologických společenstev, vytvořením vodních ploch bude podpořena rozmanitost ekotypů. Realizace projektu bude mít pozitivní vliv na podporu ekologických funkcí v místní intenzivně zemědělsky využívané krajině a podpoří přirozenou existenci organismů.

Výstavba biocentra bude spočívat ve vybudování dvou hloubených tůň, terénních úpravách, výsevu travní směsi a výsadbě dřevin. Zdrojem vody tůní budou sloužit atmosférické srážky, následný povrchový i podpovrchový odtok vody, podzemní voda a odtok vody z drenážních systémů vyústěných do tůní. Tůně jsou hloubené deprese v terénu bez hrází a jiných technických zařízení, jsou neprůtočné a odtok z tůní je zajištěn přirozeným vsakem a odpařováním vody z hladiny.

Doplněním dřevin dojde k podpoření přirozené skladby místní vegetace, břehy tůní budou ohumšovány a osety po

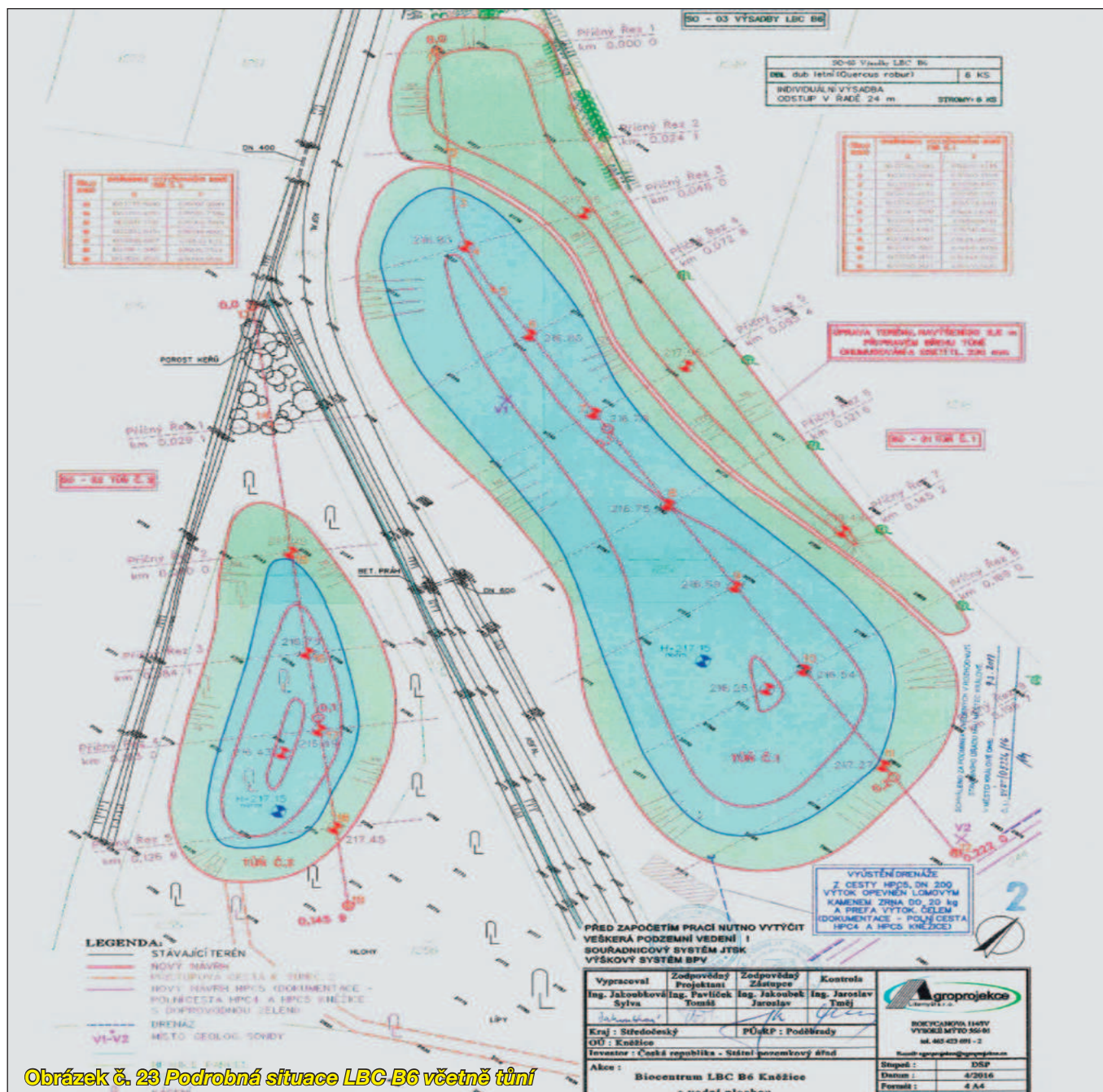
kótu normální hladiny. Hladina v tůních se během roku může periodicky měnit, zejména podle intenzity srážek, koresponduje s hladinou podzemní vody v jejich okolí. Maximální hladina tůní je přirozeně určena břehovou hranou. Stejně tak jsou navrženy různorodé sklony břehů. Hloubka tůně č. 1 dosahuje maxima 1,5 m pod současný terén, u tůně č. 2 je to 1,2 m.

Objekt SO-01 Tůň č. 1 má celkovou plochu 8500 m², z toho zatopenou 6046 m², plochu litorálního pásma 7000 m², objem tůně je 2140 m³.

Objekt SO-02 Tůň č. 2 má celkovou plochu 2745 m², zatopenou 1317 m², plochu litorálního pásma 2260 m², objem tůně je 357 m³.

Objekt SO-03 Výsadby LBC B6

Keře	352 ks
Stromy	779 ks
Stromy – individuální výsadba	6 ks
Plocha zatravnění	3 894 m ²
Oplocení	592 m

Obrázek č. 23 Podrobná situace LBC B6 včetně tůní

V rámci navrženého v LBC B6 byla již realizovaná v letošním roce jedna z tůň. Hladina při exkurzi 8. 6. 2022 byla sice nižší, než je na obrázku č. 14, ale to jen dočasně, vzhledem k delšímu období bez srážek.

Obrázek č. 24 LBC B6 – tůň po výstavbě (lze srovnat s foto z 8. 6. 2022)

Polní cesta HPC 1 včetně zeleně

5. Závěrečné zamyšlení

Jak potvrdila výše uvedená prezentace výsledků dlouhodobé, systematické práce pobočky Krajského pozemkového úřadu Středočeského kraje v Nymburce, zásadní podmínka dobrých výsledků v pozemkových úpravách je zájem obyvatelů krajiny a obce, která má osvědčené zastupitelstvo. To je však vyvoláno dobrými příklady praxe, kterých je na okrese Nymburk celá řada.

Třicet let diskutují odborníci nad koordinací územních plánů obcí s komplexními pozemkovými úpravami, jejichž výstupy v podobě metodik plní knihovny kanceláří a převážně nadarmo. Zato v Kněžicích berou územní plán obce jako systémový a aktuální podklad pro rozvoj území v celém obvodu obce. V takovém sociálním prostředí, s takovými partnery, a s takovými závaznými podklady pro pozemkové úpravy a se zkušenými pracovníky pobočky v Nymburce, se pracuje samo.

Kolektiv zaměstnanců na pobočce jsou převážně rodáci z místa výkonu svého povolání znalí místních poměrů, vedení zemědělských podniků a spolupracujících se střední zemědělskou školou, pobočkou Vědeckotechnické společnosti i ČMKPÚ. Patří ke generaci průkopníků pozemkových úprav v českých zemích, kdy zkušenosti s efektivními postupy prováděním pozemkových úprav a následnou realizací společných zařízení přebírali od kolegů v Bavorsku a Horním Rakousku. Také výměna zkušeností mezi okres-

ními pozemkovými úřady v období 1991–2013 přispěla k efektivnímu plánování a postupu provádění pozemkových úprav. Jsou to, jak se v této revoluční době říkalo, srdcaři. Zaměstnání se jim nestalo každodenní rutinou administrativy, ale povoláním a službou pro obec a jejich obyvatele. V práci chodili převážně v gumačkách. Přístupovali k přípravě pozemkových úprav se znalostí historického vývoje krajiny a rozbohem aktuálního stavu zatíženého čtyřiceti lety socialistické velkovýroby. Jejich třicetiletá práce naplňuje výzvy z budoucích dopadů klimatických změn na naši Zemi. A dnes? Mohou se s uspokojením projíždět na kole po cestách lemovaných stromořadím a biokoridory a mohou se podělit se svými kolegy z jiných okresů o radost, kterou pozemkové úpravy přinášejí.

Pan starosta obce Kněžice zmínil ve svém slově další přínosy pozemkových úprav pro obec a zemědělský podnik. Po létech marných pokusů se obci podařilo sepsat správně nájemní smlouvy s vlastníky půdy. Vybudování obřížné cestní sítě pozitivně ovlivnilo dopravu zemědělské techniky v zastavěné části obce a zpřístupnilo pozemky i v době dešťů. Nesmíme zapomenout, že v Polabí jsou tak zvané „minutové půdy“, na které se dá vjet jen za optimální vlhkosti půdy. Závěrečná věta slova pana starosty stojí za uveřejnění: „Co dodat závěrem? Přál bych si, aby všude na úřadech byli vstřícní, schopní a ochotní pracovníci jako jsou na Pobočce Státního pozemkového úřadu v Nymburce“.

Výsledky práce pobočky jsou trvale zapsány v krajině okolo hradecké dálnice, kdy úspěšně spolupracovala s Ředitelstvím silnic a dálnic na ekoduktech a komunikačním propojením dálnicí rozdělených území obcí, a také prováděla masivními výsadbami biokoridorů a biocenter územního systému ekologické stability v monotónní krajině Polabí. Po třiceti letech propojují vysázené biokoridory, biocentra a polní cesty v jednotlivých katastrálních územích do efektivní funkční sítě zemědělské krajiny. A přitom nezapomínají na vodní komponentu, která je v tomto typu nížinné oblasti a klimatickém regionu zásadní, především do budoucnosti. To vyžadovalo dlouhodobou vizi, střednědobou koncepci, vytýčení strategických cílů, systematické roční plánování a účetnictví, znalost tvorby zadávacích podmínek pro obchodní soutěže a mimo jiné mravenčí, každodenní práci při překonávání bariér byrokracie a mnohdy i nepřátelství.

Zanechali za sebou nesmazatelnou stopu v krajině a ovlivnili způsob přemýšlení jejich obyvatel a zemědělců. Ano, nejsou samotní. Mohou s uspokojením předat práci mladší generaci. Nezapomeňte, jak jsme začínali, ať stopa pozemkových úprav nezmizí v mlze současné nejistoty a paměťové únavě kolektivu i náladám celé společnosti.

Odpočívadlo pro pocestné na HPC 7. Kéž poslouží těm, kteří chodí po této Zemi na cestách spravedlnosti...

Výstavba obtokového kanálu a záchytného příkopu v pozemkových úpravách na Nymbursku

Ing. Zdeněk Jahn, CSc., vedoucí Pobočky Nymburk

Mezi vodohospodářská protipovodňová opatření, která zajišťují odtok přívalových srážek mimo zastavěná území obcí, patří záchytné příkopy a obtokové kanály. Jako příklady takto vybudovaných opatření na Nymbursku lze uvést záchytný příkop P1 v k.ú. Dobšice a obtokový kanál P1-SO-02 v k.ú. Sovenice.

Záchytný příkop P1 v k.ú. Dobšice je tvořen dvěma stavebními objekty SO 1 a SO 2. SO 1 tvoří vlastní otevřené koryto příkopu P 1. Příčný profil příkopu je jednoduchý lichoběžník, šířka dna 0,6 m, sklon svahů 1 : 1,5. Dno příkopu je zpevněno meliorační žlabovkou TMB 1 – 56 uloženou do šterkopiskového lože. Zbytek profilu je ohumusován a oset travním semenem. Oblouky jsou zpevněny dlažbou z lomového kamene tloušťky 0,25 m uložené do betonového lože na celou výšku profilu. SO 2 tvoří vtokový objekt na stávajícím melioračním kanálu. Konstrukce vtokového objektu je betonová. Vlastní vtok do trubního kanálu je opatřen česlemí. Koryto

kanálu P 1 je opevněno dlažbou z lomového kamene uloženou do podkladního betonu. Dlažba je zakončena betonovým prahem. Celková délka záchytného příkopu činí 266 m.

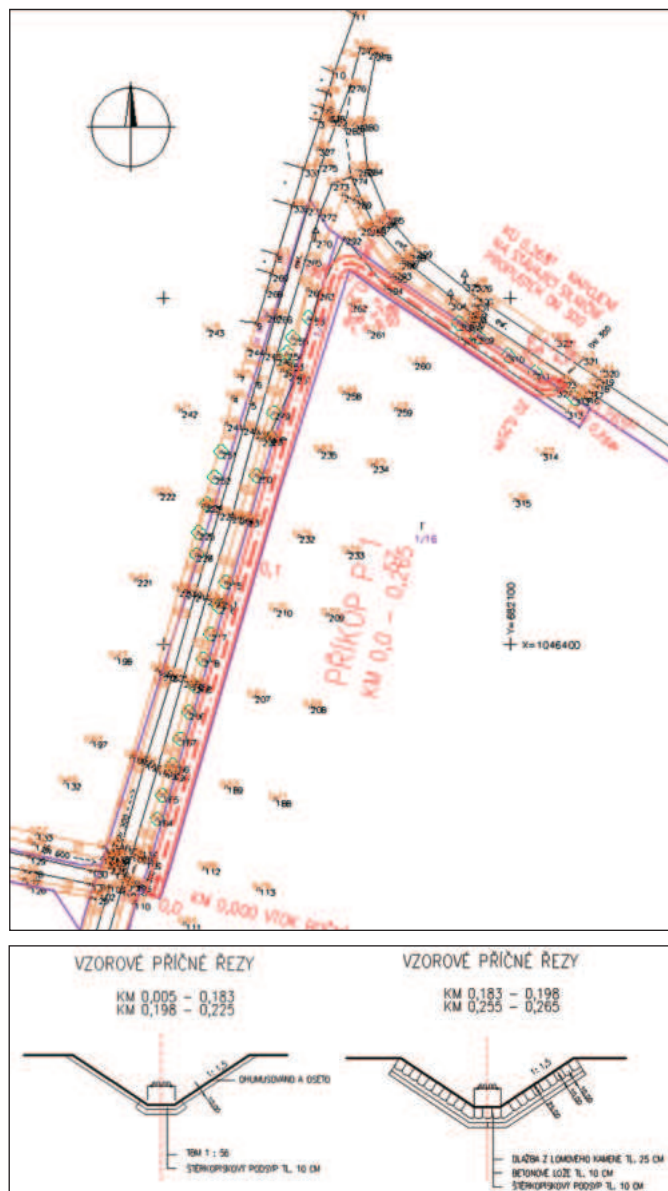
Obr. 2. Před výstavbou

Obr. 3. Při výstavbě

Obr. 4. Stav SO 1 – záchytného příkopu při kolaudaci

Obr. 1. Situace a vzorové příčné řezy

Obr. 5. SO 2 vtokový objekt

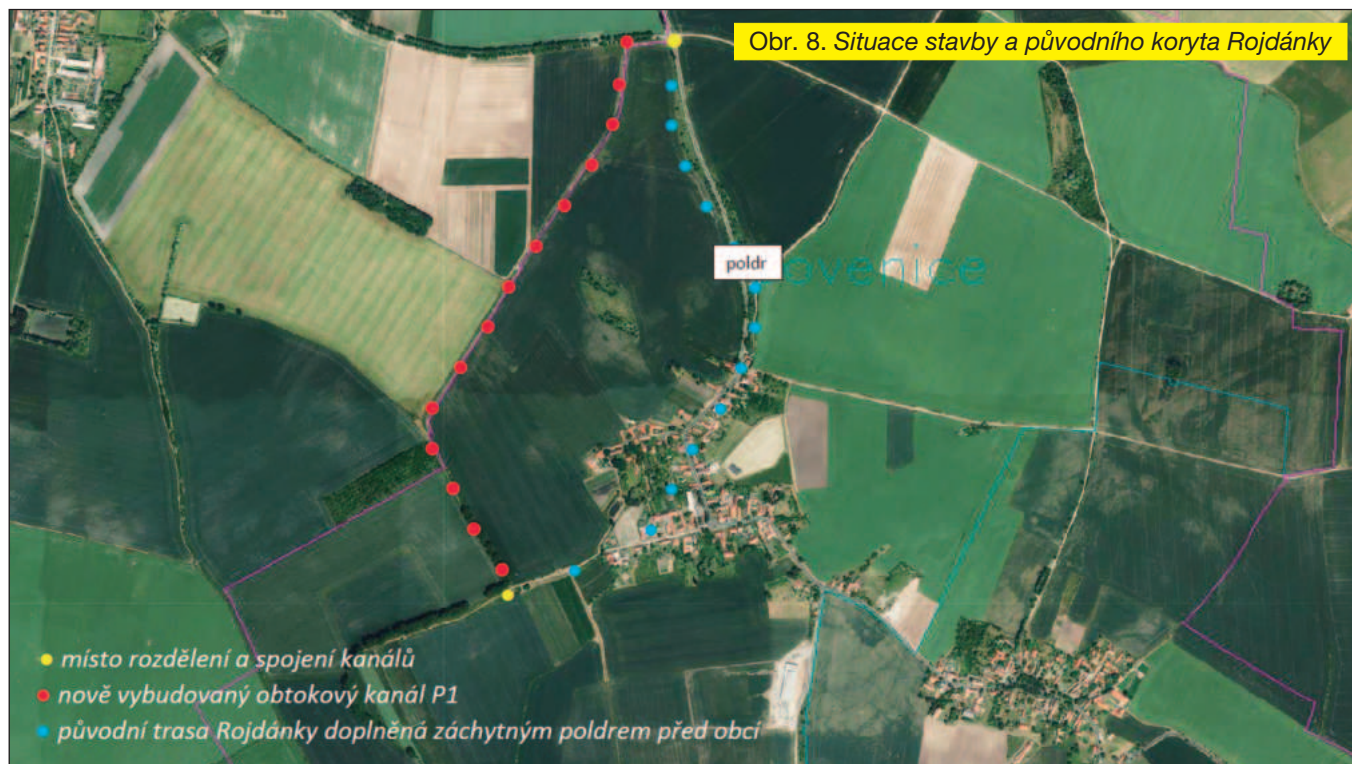

Obr. 6. a 7. Záchytný příkop po zatravnění a vysazení doprovodné zeleně (50 ks stromů a 360 ks keřů)

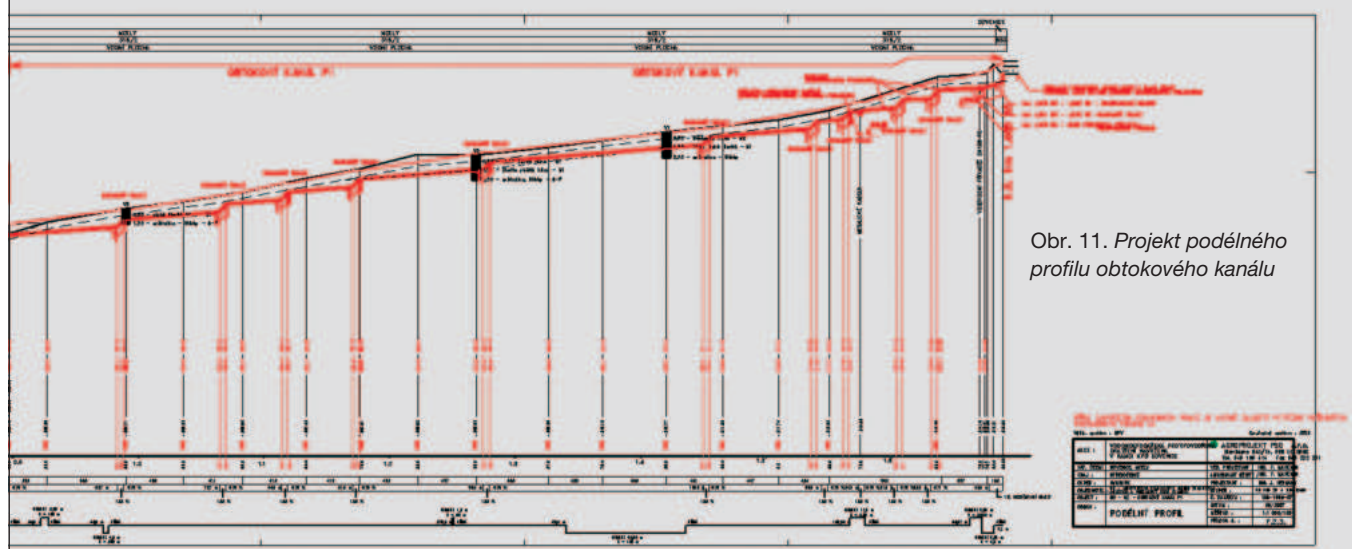
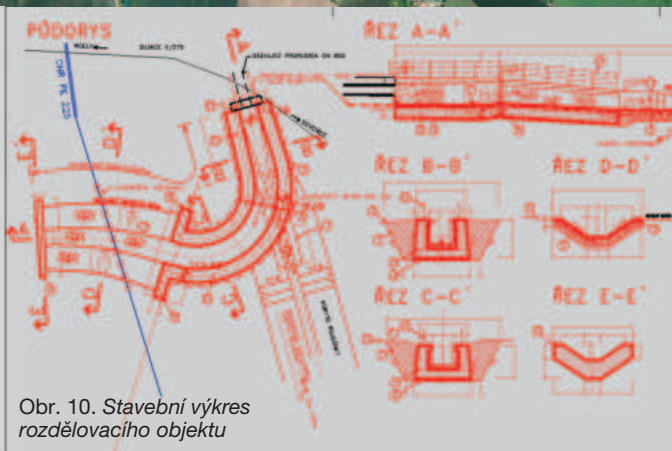
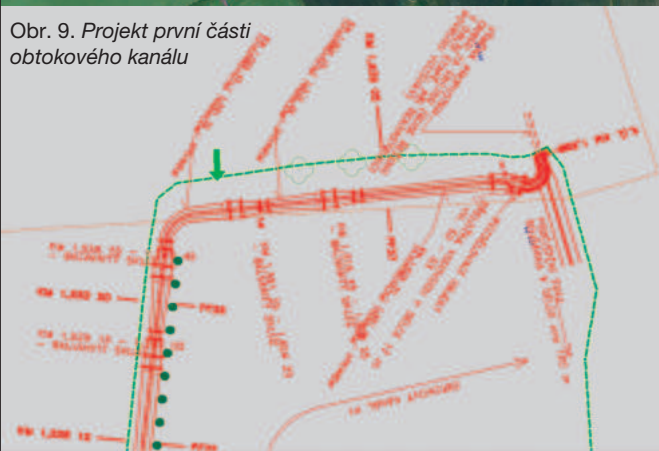
Autorem projektu záchytného příkopu v katastrálním území Dobšice na Nymbursku je Hydroprojekt cz, a.s. Praha a dodavatel stavby Aquasys, a.s. Žďár nad Sázavou. Výstavba byla ukončena v roce 2007. Náklady na výstavbu a ozeleňení činily 995 000 Kč.

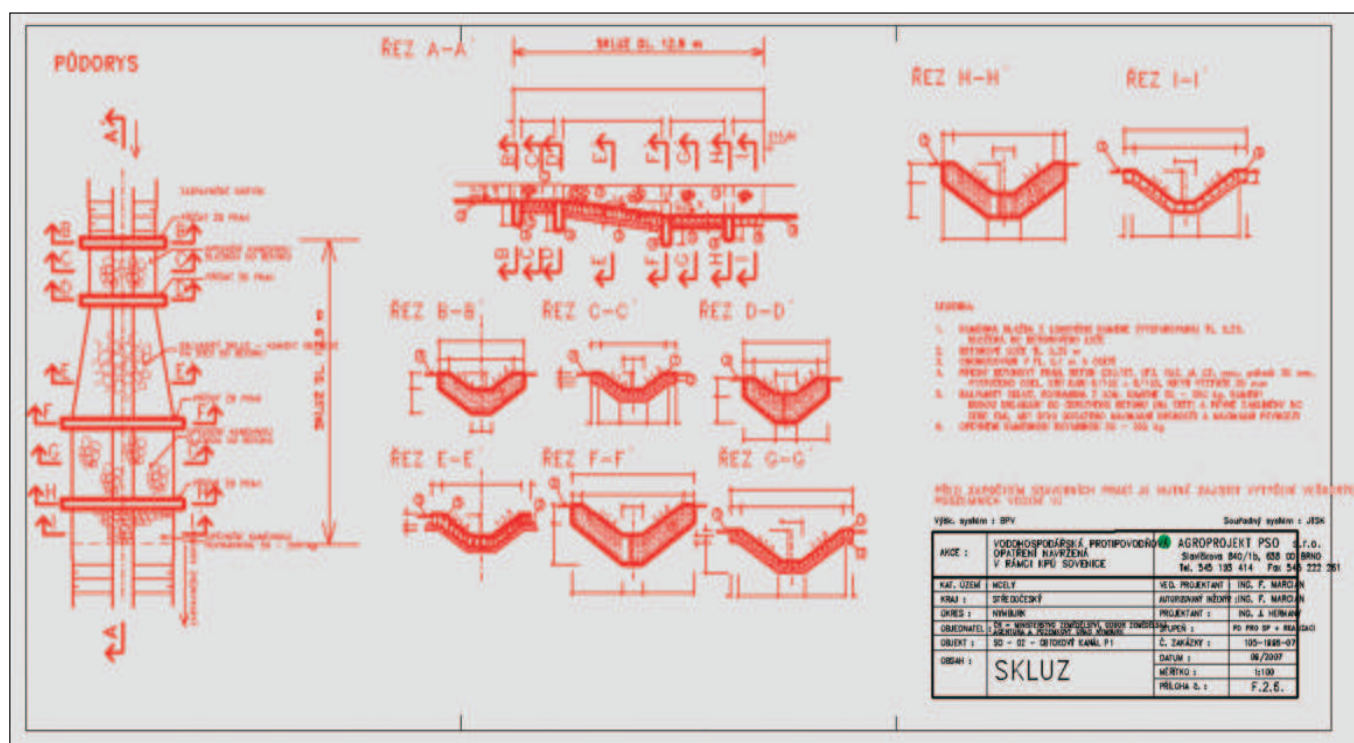
Obtokový kanál P1-SO-02 v k.ú. Sovenice se nachází severozápadně od obce na pozemcích SPÚ. Otokový kanál vznikl prokopáním terénu od stávajícího koryta melioračního kanálu k silničnímu propustku silnice č. 275. Délka obtokového kanálu činí 795 m. Průměrný podélný sklon terénu v této trase koryta kanálu je cca 1,5 %. Z důvodu snížení střední profilové rychlosti v korytě a zabránění vymílání dna a svahu koryta byl podélný sklon snížen na 0,78 % a po trase kanálu je provedeno 10 balvanitých skluzů se spádem 0,6 m. Profil koryta má tvar lichoběžníku se šířkou ve dně 1 m a sklonem svahů 1:1,5. Hloubka koryta se pohybuje od 0,7 do 1,3 m. Svahy a dno koryta jsou opevněny zatravněním. Úsek vedoucí podél silnice je opevněn zatravněvacími betonovými tvárnici. Skluzy jsou balvanité s podélným sklonem dna 1:8. Na levém břehu je podél obtokového kanálu provedena výsadba stromů. Vodu do kanálu přivádí z koryta vodního toku Roj-

dánka rozdělovací objekt. Koryto kanálu spolehlivě převede průtok pětileté povodně. Rozdělovací objekt je železobetonový s kamenným obložením dna a stěn. Rozdělovací objekt je zakončen balvanitým skluzem. Voda do rozdělovacího objektu přitéká z propustku DN1200, který převede cca 3,5 m³/s vody. Dno rozdělovacího objektu je proto navrženo 60 cm pod dnem stávajícího propustku. Za běžných podmínek voda odtéká kruhovým otvorem průměru 250 mm ve stěně rozdělovacího objektu při dně a dále pokračuje korytem Rojdánky do záchytného poldru před obcí Sovenice.

Obr. 9. Projekt první části obtokového kanálu

Obr. 12. *Projekt skluzu*

Obr. 13. a 14. Výstavba rozbočovacího objektu na začátku obtokového kanálu

Obr. 15. Zpevnění břehů a dna prvního úseku
obtokového kanálu

Obr. 16. Vybudovaný skluz kanálu
betonovými zatravnňovacími tvárniciami

Obr. 19. Letecký snímek obtokového kanálu 2010

Obr. 20. Současný stav v roce 2017

Obr. 17. a 18. Obtokový kanál v době jarního tání

Autorem projektu obtokového kanálu v katastrálním území Sovenice na Nymbursku je Agroprojekt PSO, s.r.o. Brno a dodavatel stavby Proles s.r.o. Brno. Výstavba byla ukončena v roce 2009. Náklady na výstavbu a ozelenění činily celkem 2 500 000 Kč.

STALO SE

Setkání členů ČMKPÚ s pracovníky SPÚ

Program setkání

Českomoravská komora pro pozemkové úpravy, z.s. Středočeská pobočka a Severočeská pobočka ve spolupráci se Státním pozemkovým úřadem pro Středočeský kraj, pobočka Mladá Boleslav Setkání členů středočeské a severočeské pobočky ČMKPÚ se zástupci pozemkových úřadů.

Téma setkání bylo:

- Pozemkové úpravy v okrese Mladá Boleslav.

Pořadatelé – za ČMKPÚ:

Ing. Michal Votoček, Ph.D.,

Za SPÚ ČR:

Mgr. Roman Hanzík a Ing. Jiří Novotný.

Cílem setkání bylo představení a diskuse nad výsledky pozemkových úprav na okrese Mladá Boleslav.

1. Zkušenosti s projednáváním společných opatření s DOSS
Mgr. Roman Hanzík, SPÚ ČR, pobočka Mladá Boleslav
2. Přínos pozemkových úprav a realizovaných opatření pro obec
Paň Marie Huková, starostka obce Jizerní Vtelno
3. Přínos pozemkových úprav pro zemědělskou výrobu
Ing. Zuzana Pavlík-Šimonková, vlastnice Dvora Lobeč, hradu Houska, zámku Lobeč a zámku Stránov

4. Koordinace RDK

Bc. Václav Kosejk, ústředí SPÚ ČR

5. Zkušenosti s realizacemi KoPÚ na Děčínsku v návaznosti na CHKO

Ing. Jitka Blehová, SPÚ ČR, pobočka Děčín

6. Realizovaná opatření v k.ú. Jizerní Vtelno a Hrušov (představení odpolední exkurze)

Ing. Jiří Novotný, SPÚ ČR, pobočka Mladá Boleslav.

Odpolední blok

- Prohlídka realizací v terénu (Jizerní Vtelno, Hrušov)

Ing. Jiří Novotný, SPÚ ČR, pobočka Mladá Boleslav

Postřehy ze setkání

Jednou z oblíbených akcí Středočeské pobočky ČMKPÚ je setkání členů s pracovníky Krajského pozemkového úřadu pro Středočeský kraj (KPÚ St.Č.) a jeho poboček. Cílem akce je kromě výměny aktuálních informací z oboru také představení konkrétní pobočky SPÚ a exkurze na realizovaná společná zařízení. Letošní setkání spolupřádala pobočka SPÚ Mladá Boleslav, která nám doporučila restauraci Kulturák v Katusicích. Nabídlí jsme kolegům ze Severočeské pobočky ČMKPÚ, aby se k nám připojili, a tak se 28. dubna v Katusicích sešli pracovníci SPÚ ze Středočeského a Ústeckého kraje, členové komory, zástupci Ústředí SPÚ a milí hosté – celkem 78 účastníků.

Setkání zahájil předseda Středočeské pobočky ČMKPÚ **Ing. Michal Votoček, Ph.D.**, následně účastníky přivítali ředitel KoPÚ St.Č. **Ing. Veselý**, vedoucí pobočky Mladá Boleslav, **Mgr. Roman Hanzík**, ředitelka sekce řízení krajských pozemkových úřadů a právní podpory SPÚ **Ing. arch. Graurová** a předseda Severočeské pobočky komory **doc. Vráblík**.

V úvodní přednášce představil Ing. Novotný obec Katusice, okres Mladá Boleslav a činnost pobočky SPÚ v Mladé Boleslavi. Pobočka SPÚ dokončila komplexní pozemkové úpravy ve 45 katastrálních územích a jednoduché pozemkové úpravy v 7 k.ú. V rámci realizací pobočka zajistila výstavbu nebo rekonstrukci 55 km polních cest, často s doprovodnou výsadbou zeleně, vybudovala biokoridory a biocentra a může se chlubit i výstavbou nebo revitalizací několika malých vodních nádrží.

Vedoucí pobočky SPÚ v Mladé Boleslavi **Mgr. Hanzík** poté zmínil obtíže, které mohou nastat při jednání s dotčnými orgány státní správy. Typickým příkladem je výstavba nebo rekonstrukce polních cest, kdy obce a zemědělci chtějí cesty s dostatečnou únosností (v lokalitě se pěstují cukrová řepa a obilniny) a co největší udržitelností, což splňují cesty z penetračního makadamu, asfaltobetonu nebo šterku. Orgány ochrany životního prostředí by raději preferovaly přírodě bližší povrchy cest, konkrétně travnaté, mlatové nebo šterkové cesty.

Starostka obce Jizerní Vtelno, **paní Huková**, představila pozemkové úpravy, které proběhly v její obci (zápis do katastru nemovitostí 2011). Následně byly realizovány výstavby a rekonstrukce cest (včetně doprovodných výsadeb dřevin). Obec se o tyto cesty vzorně stará, dokonce vybudovala chodník spojující dvě polní cesty, aby občané mohli tyto cesty využívat k procházkám nebo rekreačnímu sportování. Velmi kladně hodnotí spolupráci s pobočkou SPÚ Mladá Boleslav. Na paní starostku navázala paní **Ing. Pavlíková-Šimonková**, jejíž rodina patří mezi významné vlastníky zemědělské a lesní půdy v okresech Mladá Boleslav, Mělník a Česká Lípa a aktivně se věnuje hospodaření nejen na svých pozemcích. Mimo to vlastní také hrad Houska nebo zámky Stránov a Lobeč. Ing. Pavlíková-Šimonková připomněla své zkušenosti s pozemkovými úpravami, jejichž hlavní přínos vidí v narovnání tvarů pozemků a zlepšení přístupu. Vyslovila myšlenku, že na výsledek pozemkových úprav má zásadní vliv úroveň spolupráce majitelů půdy a zpracovatele a jejich ochota hledat kompromis. Zmínila se také o společných opatřeních, která mají dopad na vlastníky i uživatele půdy, nicméně kvůli udržení života v krajině jsou nezbytná. Na závěr svého příspěvku nás požádala, abychom v pozemkových úpravách mysleli na zemědělce a abychom zemědělce nepovažovali jen za příjemce dotací nebo pěstitele řepy, protože mnozí mají vztah k přírodě a chtějí žít a hospodařit ve zdravé krajině.

Setkání členů jsme využili také pro představení nově jmenovaného koordinátora regionálních dokumentačních komisí (RDK) **pana Kosejka**, který připomenul význam průběžného vzdělávání členů RDK. Severočeská pobočka ČMKPÚ připravila zajímavou přednášku o realizacích v návaznosti na CHKO, které se ujal **Ing. Blehová**, vedoucí pobočky SPÚ Děčín. V okrese Děčín leží NP České Švýcarsko, CHKO Labské pískovce, CHKO Lužické hory a CHKO České Středohoří a ve všech těchto územích už nějaká realizace proběhla. Blok přednášek zakončil **Ing. Novotný** (SPÚ Mladá Boleslav), který popsal trasu odpolední exkurze a podrobně představil realizace, které na ní uvidíme.

Kromě přednášek účastníci využili také přestávky k neformálnímu jednání s kolegy nebo s hosty. Velmi nás těší, že semináře se zúčastnila také paní **Ing. Smotlachová**, starostka obce Hlavenec, předsedkyně středočeské krajské organizace Spolku pro obnovu venkova a zastupitelka Středočeského kraje, kde vykonává také funkci předsedkyně Výboru pro zemědělství a životní prostředí. ■

Exkurze studentů FŽP ČZU v Praze na pobočce SPÚ v Nymburce

Ing. Zdeněk Jahn, CSc., vedoucí pobočky Nymburk

Pobočka SPÚ v Nymburce společně se Středočeským pobočným spolkem Českomoravské komory pozemkových úprav připravila každoroční studentskou exkurzi, tentokrát ve dnech 28. a 29. dubna 2022. Pobočku Nymburk navštívilo 35 studentů FŽP ČZU v Praze, kteří studují obory krajinné a pozemkové úpravy, voda v krajině a krajinné inženýrství.

První den dopoledne byl věnován prohlídce vybudovaných společných zařízení na území okresu Praha-východ. Studenti postupně navštívili lokální biokoridory LBK 1, 2 a 3 a nově založené biocentrum LBC 3 v k.ú. Brázdim, polní cestu HPC 5 včetně větrolamu IP1 v k.ú. Brázdim, biocentra založená lesnickou technikou výsadby v k.ú. Dřevčice. Prohlédli si retenční nádrž na Ostrovském potoce s biokoridory, biocentrem a s prameny minerálních vod v k.ú. Zápy,

polní cesty HPC4 a HPC6 s doprovodným biokoridorem LBK 27 se zajímavým rozcestím se sochou Svatého Donáta a chráněnými stromy v k.ú. Škvorec a nové kolejové cesty C11, C16 a C22 v k.ú. Konojedy. Exkurze pokračovala v okrese Nymburk prohlídkou tůň vzniklých při revitalizaci potoka Liduška v k.ú. Dvory u Nymburka, větrolamu s travnatou cestou C 2 v k.ú. Bobnice, vedlejších kolejových polních cest C10, C13 a C14 a hlavních polních cest C 11 a C15 v k.ú. Sovenice, interakčního prvku ŽP 1 v k.ú. Sovenice, obtokového kanálu P1-SO-02 a retenční nádrže v k.ú. Sovenice chránící obec před přívalovými stržkami. Následovala

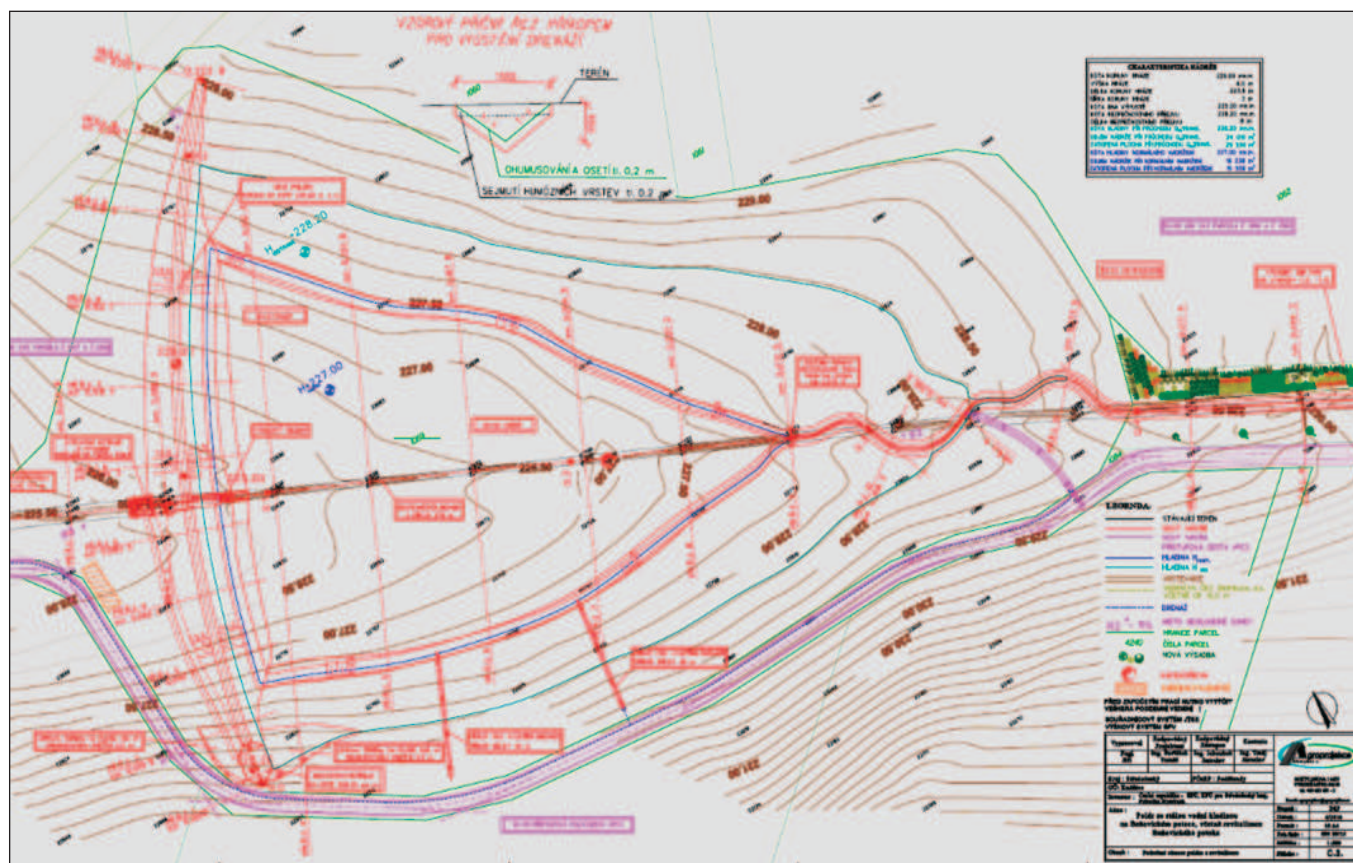
prohlídka rodinné farmy Loudi s.r.o. v Seleticích s ochutnávkou místních výrobků a pozdním obědem. Při přejezdu na nocleh do Poděbrad si studenti prohlédli různé stará biocentra založená zahradnickou technikou BC1, BC2, BC3 v k.ú. Netřebice a navazující biocentrum BC3 v k.ú. Úmyslovice. Program večer dále pokračoval v ekocentru a záchranné stanici živočichů Huslík v Poděbradech se zajímavým výkladem vedoucího pana Luboše Vaňka a s ukázkou nově vybudovaných tůň, plazníku, květnaté louky, naučné stezky a chovaných zvířat. Večere a nocleh byl pro mladé kolegy zajištěn v nedalekém kempu Poděbrady.

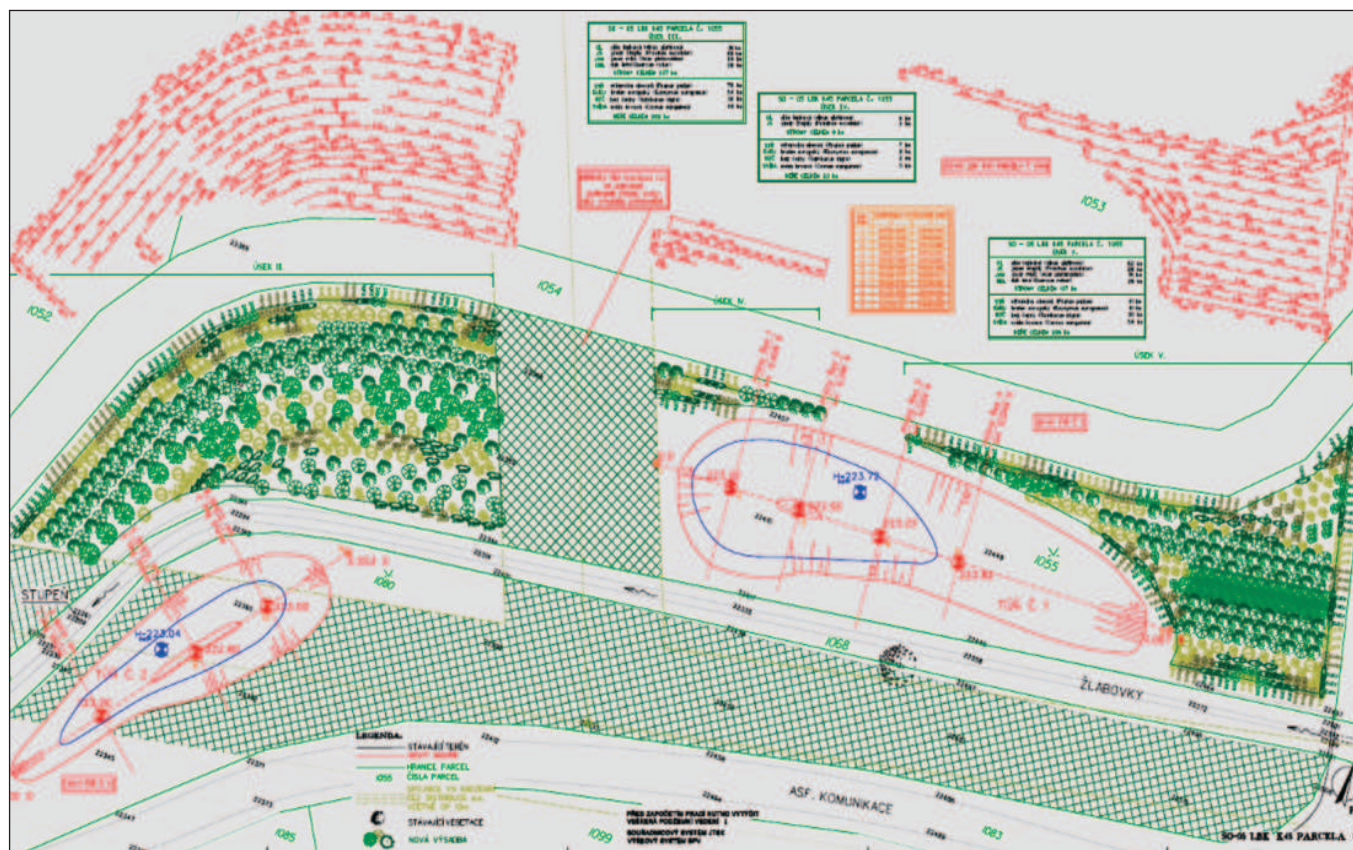
Druhý den pokračovala exkurze prohlídkou společných zařízení HPC1, 2, 6 a 7, kolejové cesty VPC2, HPC 4 a HPC 5, penetrované polní cesty VPC3, biokoridorů a nové tůně v LBC B6 v k.ú. Kněžice. Následovala exkurze v bioplynové stanici v energeticky soběstačné obce Kněžice s výkladem starosty pana Milana Kazdy. Po přesunu do blízkosti dálnice D11 studenti navštívili hlavní polní cesty HC 3, 13, 14, 22 a 24 včetně oceněného biocentra BC 7 s vodní nádrží IP4 a biokoridor BK4 v k.ú. Choťovice a navazující biokoridory BK4 v k.ú. Žehuň navádějící zvěř na zelený most přes dálnici D11, odhlučňovací pásy zeleně podél dálnice v k.ú. Choťovice, Žehuň, Dobšice a Kanín a pásy zeleně navádějící zvěř na podchody pod dálnicí v k.ú. Sány. Prohlídka byla doplněna odborným výkladem pracovníků Pobočky Nymburk, kteří zodpověděli i řadu dotazů studentů.

Exkurzi finančně podpořilo ústředí SPÚ a Středočeská pobočka Českomoravské komory pozemkových úprav. ■

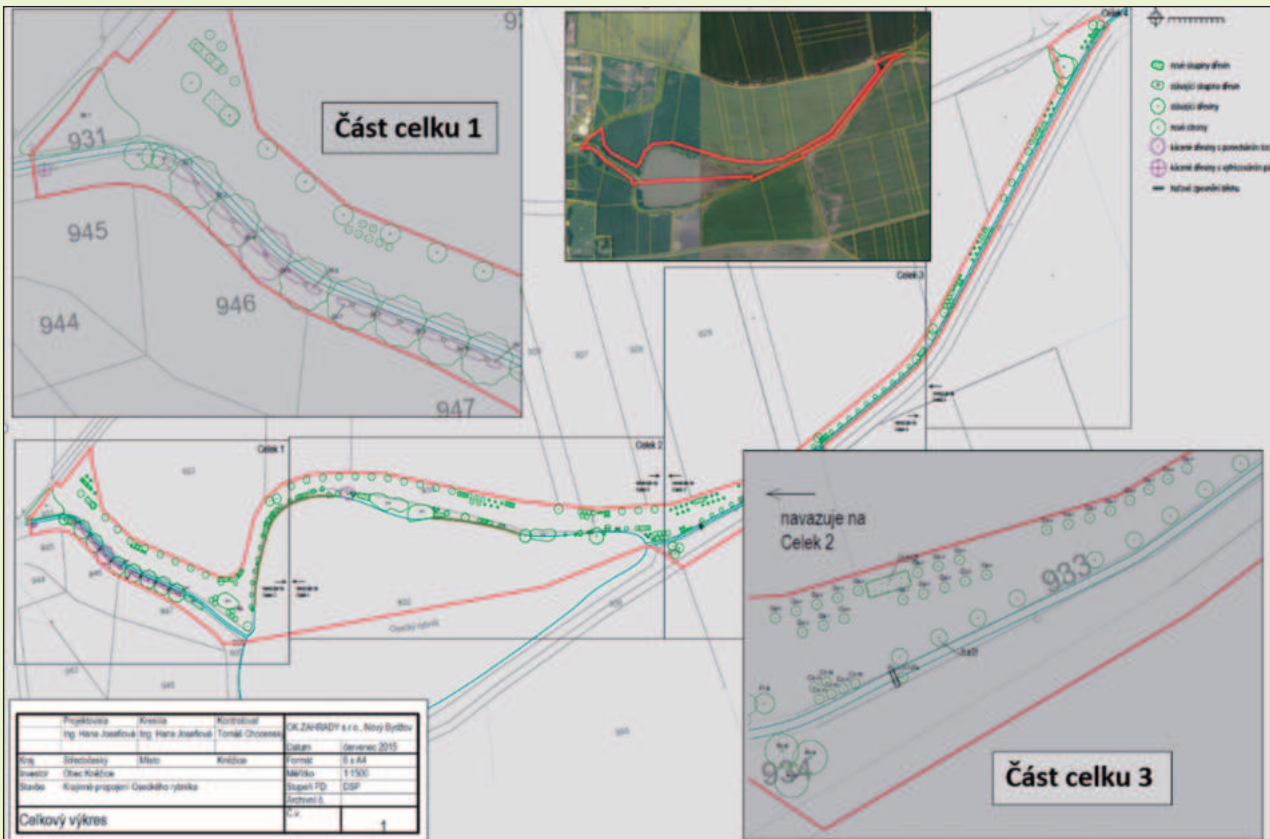

Obrázek č. 21 Podrobná situace poldru

Obrázek č. 22 Podrobná situace tůně č. 1, tůně č. 2 a LBK K45

Cyklotoulky pro milovníky pozemkových úprav ... (Článek str. 9)

Obrázek č. 15 *Projekt krajinného propojení Oseckého rybníka*

